

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Patent- och marknadsdomstolens dom 2025-01-29 i mål PMT 7592-24, se bilaga A

PARTER

Klagande

Svea Bank AB, 556158-7634

Ombud: Advokaterna N.R., D.W. och M.Z. samt biträdande juristen E.H.

Motpart

Konsumentombudsmannen

Företrädd av processråden J.N. och E.B.

SAKEN

Förbud mot användning av avtalsvillkor

DOMSLUT

1. Med ändring av Patent- och marknadsdomstolens domslut i punkterna 1 och 2

- a) förbjuder Patent- och marknadsöverdomstolen Svea Bank AB, vid vite om 2 000 000 kr, att på sätt som skett, dvs. i kreditavtal med konsument som träffats före den 1 mars 2025 och som inte förhandlats individuellt, använda avtalsvillkor som innebär att banken ensidigt kan höja storleken på den förseningsavgift som banken vid betalningsdröjsmål tar ut av en konsument (se punkten 5 i bilaga 1 till Patent- och marknadsdomstolens dom) eller avtalsvillkor med väsentligen samma innebörd.

Avgörandet är elektroniskt undertecknat

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 00

E-post: svea.avd2@dom.se
www.patentochmarknadsöverdomstolen.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00–16:30

- b) befriar Patent- och marknadsöverdomstolen Svea Bank AB från skyldigheten att ersätta Konsumentombudsmannens rättegångskostnad i Högsta domstolen i mål T 3408-23 och i Patent- och marknadsdomstolen,
- c) förpliktar Patent- och marknadsöverdomstolen Konsumentombudsmannen att ersätta Svea Bank AB för dess rättegångskostnad avseende ombudsarvode i Högsta domstolen i mål T 3408-23 med 600 000 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 14 februari 2024 och i Patent- och marknadsdomstolen med 600 000 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 29 januari 2025.
2. Patent och marknadsöverdomstolen skriver av målet i den del det avser Svea Bank AB:s yrkande om befrielse från skyldigheten att ersätta Konsumentombudsmannens rättegångskostnad i Patent- och marknadsdomstolen i mål PMT 9984-20 och Patent- och marknadsöverdomstolen i mål PMT 13691-21.
 3. Konsumentombudsmannen ska ersätta Svea Bank AB:s rättegångskostnad i Patent- och marknadsdomstolen i mål PMT 9984-20 med 1 062 000 kr jämte ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen från den 21 oktober 2021. Av beloppet avser 1 020 000 kr ombudsarvode.
 4. Konsumentombudsmannen ska ersätta Svea Bank AB:s rättegångskostnad avseende ombudsarvode i Patent- och marknadsöverdomstolen i mål PMT 13691-21 med 502 800 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 13 april 2023.
 5. Patent- och marknadsöverdomsstolen avvisar Svea Bank AB:s yrkande i detta mål om ersättning för rättegångskostnad såvitt avser ett belopp om 433 000 kr.
 6. Konsumentombudsmannen ska i detta mål ersätta Svea Bank AB:s rättegångskostnad avseende ombudsarvode med 420 000 kr jämte ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen från dagen för denna dom.

7. Det som Patent- och marknadsdomstolen har förordnat om sekretess ska fortsatt gälla.
 8. Sekretessbestämmelsen i 36 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska fortsatt gälla för uppgifter på s. 21 och 22 i aktbilaga 36 i Patent- och marknadsöverdomstolen akt som har lagts fram inom stängda dörrar vid huvudförhandlingen i Patent- och marknadsöverdomstolen.
-

YRKANDEN M.M.

Svea Bank AB (som genom fusion övertagit Svea Ekonomi AB den 3 januari 2022) har yrkat att Patent- och marknadsöverdomstolen, med ändring av Patent- och marknadsdomstolens dom, ska ogilla Konsumentombudsmannens talan, befria banken från skyldigheten att ersätta Konsumentombudsmannens rättegångskostnader i tidigare instanser och förplikta Konsumentombudsmannen att ersätta Svea Banks rättegångskostnader i de tidigare processerna.

Konsumentombudsmannen har motsatt sig att Patent- och marknadsdomstolens dom ändras.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader i detta mål.

PARTERNAS TALAN OCH UTREDNINGEN

Parterna har åberopat samma omständigheter och utvecklat sin talan på i huvudsak samma sätt som i Patent- och marknadsdomstolen. Konsumentombudsmannen har förtydligat att myndigheten i Patent- och marknadsdomstolen gjort gällande att Svea Banks villkor om att förseningsavgift, med belopp som banken vid varje tid allmänt tillämpar, utgår jämte dröjsmålsränta (se punkten 5 i bankens allmänna villkor för blacolån daterade den 5 mars 2020) är oskäligen även på grund av att de är otydliga.

Konsumentombudsmannen har i Patent- och marknadsöverdomstolen åberopat ett utdrag ur Svea Banks årsredovisning för år 2024. I övrigt har parterna åberopat samma bevisning som i underinstansen.

DOMSKÄL

Inledning

Detta mål inleddes under år 2020 och avser avtalsvillkor om förseningsavgift i Svea Banks allmänna villkor för blancolån från samma år. Sedan den 1 mars 2025 är det förbjudet för kreditgivare att ta ut annan ersättning än dröjsmålsränta med anledning av ett betalningsdröjsmål (se 19 a § andra stycket konsumentkreditlagen [2010:1846]). Förbudet gäller inte för avtal som ingåtts före nämnda datum (se punkten 2 i övergångsbestämmelserna). Således träffas de nu aktuella avtalsvillkoren inte av förbudet att ta ut annan ersättning än dröjsmålsränta. Det domstolen ska pröva är i stället om Svea Bank ska förbjudas att fortsätta använda de aktuella villkoren med stöd av 3 § lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden (avtalsvillkorslagen).

Rättsliga utgångspunkter

Utöver de rättsliga utgångspunkter som underinstansen har redogjort för (se s. 9–12 i domen) vill Patent- och marknadsöverdomstolen tillägga följande.

Den marknadsrättsliga oskälighetsprövningen utgörs av en typiserad bedömning av de avtalsvillkor som en näringsidkare har använt i förhållande till konsumenter. Prövningen avser att bestämma om dessa villkor är att anse som oskäligen och om näringsidkaren därför ska förbjudas att i framtiden använda just dessa villkor eller väsentligen samma villkor. Det är alltså villkoren såsom de anges i avtalet som den marknadsrättsliga oskälighetsbedömningen avser och inte hur näringsidkaren kan ha tillämpat villkoren i enskilda fall. (Se ”Motionsloppen” NJA 2025 s. 864 p. 22.)

Som Högsta domstolen redogjort för i nämnda avgörande har EU-domstolen lämnat vägledning som innebär att bedömningen av om avtalsvillkor är oskäligen ska göras i två steg. Den nationella domstolen ska först bedöma om kravet på god sed har åsidosatts och därefter om det föreligger en betydande obalans till nackdel för konsumenten.

Detta utesluter dock inte att det finns ett samband mellan dessa båda kriterier. (Se p. 26 och 37).

När det gäller frågan om kravet på god sed har åsidosatts ska det göras en prövning av om en gentemot konsumenten lojalt och rättvist handlande näringsidkare rimligen kunde utgå från att konsumenten skulle godta det aktuella villkoret efter en individuell avtalsförhandling. Vid prövningen ska kontrolleras om näringsidkaren handlat lojalt och rättvist mot konsumenten och då beaktat konsumentens legitima intressen. (Se p. 27.)

Vid bedömningen av om ett avtalsvillkor medför en betydande obalans i avtalsparternas rättigheter och skyldigheter enligt avtalet till nackdel för konsumenten, ska bland annat en jämförelse göras med de bestämmelser i nationell rätt som skulle ha tillämpats om avtalsvillkoret inte hade funnits. På så sätt kan domstolen avgöra om, och i så fall i vilken grad, avtalet ger konsumenten en sämre rättslig ställning än vad som följer av gällande nationell rätt. (Se p. 28.)

Allmänt om de aktuella avtalsvillkoren

De avtalsvillkor som reglerar uttag av förseningsavgift framgår av två klausuler med följande lydelse.

5. DRÖJSMÅLSRÄNTA OCH FÖRSENINGSAVGIFT

Om betalning av kapital, ränta eller avgifter inte fullgörs i tid, ska Låntagaren betala en särskild årlig dröjsmålsränta på det förfallna beloppet tills betalning sker. På belopp som inte förfallit fortsätter den vanliga räntan att löpa. Dröjsmålsräntan beräknas efter den för lånet gällande räntesatsen jämte ett tillägg av fem procentenheter eller, när hela krediten förfallit, en procentenhet. Jämte dröjsmålsränta enligt ovan utgår även förseningsavgift med belopp som Svea vid varje tid allmänt tillämpar.

6. AVGIFTER

Låntagaren är skyldig att utöver ränta betala särskild avgift till Svea som ersättning för de kostnader Svea har för lånet. De Särskilda avgifterna låntagaren ska betala till Svea anges på skuldebrevet. De särskilda avgifterna får ändras av Svea i den mån Sveas kostnader för de åtgärderna som de särskilda avgifterna avser att täcka har ökat. Om avgift ändras till nackdel för Låntagaren lämnas underrättelse genom särskilt meddelande till Låntagaren eller genom annonsering i dagspressen. Information finns även på www.svea.com. Låntagaren ska även vara skyldig att till Svea betala andra avgifter än sådana som förorsakats av Sveas kostnader för lånet som sådant. Sådana avgifter utgår med belopp och enligt de grunder i övrigt som Svea vid varje tid allmänt tillämpar och utgörs exempelvis av påminnelse- och förseningsavgifter. Information om dessa avgifter framgår av vid varje tid gällande prislista på www.svea.com. Låntagaren ska även ersätta Sveas kostnader och arbete för att bevaka och driva in Sveas fordran från Låntagaren eller annan för lånet betalningsskyldig.

Som underinstansen har konstaterat är det fråga om s.k. standardvillkor som Svea Bank ensidigt har tagit fram och som alltså inte har förhandlats individuellt med varje enskild låntagare.

Tolkning av avtalsvillkoren

Inledningsvis finns det skäl att säga något om de ifrågasatta villkorens innebörd.

Av ordalydelsen i punkten 5 i villkoren framgår att förseningsavgift får tas ut utöver dröjsmålsränta.

Det framgår av punkterna 5 och 6 att förseningsavgift utgår med belopp som Svea Bank vid varje tid allmänt tillämpar. I punkten 5 anges inte någon begränsning för en

eventuell höjning av förseningsavgiften. Villkoren tillåter alltså Svea Bank att höja förseningsavgiften ensidigt och utan att ange skäl.

Förseningsavgiften anges alltså inte till beloppet i punkten 5. Av punkten 6 i avtalet framgår dock att information om avgifter finns tillgängliga på bankens hemsida. Vad som framkommit i målet ger inte underlag för någon annan slutsats än att den på hemsidan angivna förseningsavgiften har ingått som en del av kreditavtalet (jfr NJA 2011 s. 600 p. 8 och 9). Det är ostridigt i målet att förseningsavgiften uppgår till 120 kr.

När det sedan gäller Konsumentombudsmannens påstående om att villkoren skulle tillåta Svea Bank att ta ut mer än en förseningsavgift per dröjsmål gör domstolen följande bedömning. Som underinstansen konstaterat på s. 15 i domen står det ”förseningsavgift” i singular i punkten 5. Som exempel på avgifter som en låntagare kan vara skyldig att betala anges ”påminnelse- och förseningsavgifter” i plural i punkten 6. I avtalsregleringen av själva förseningsavgiften förekommer alltså inte någon pluralform. Det finns därmed inte fog för slutsatsen att det skulle vara möjligt för Svea Bank att ta ut upprepade förseningsavgifter för ett och samma dröjsmål. Villkorens innebörd är i stället att Svea Bank endast kan ta ut en förseningsavgift per dröjsmål. I detta avseende föreligger inte någon otydlighet i avtalsvillkoren.

Slutligen innebär villkoren att förseningsavgift kan påföras utan att Svea Bank har vidtagit någon särskild åtgärd eller, som Konsumentombudsmannen valt att uttrycka det, utan någon ”motprestation” från bankens sida. Som villkoren är utformade ger det t.ex. Svea Bank en rätt att i det enskilda fallet ta ut en förseningsavgift, även om banken inte skulle hinna kontakta låntagaren innan skulden reglerats. Att Svea Bank regelmässigt vidtar åtgärder med anledning av konsumentens dröjsmål saknar betydelse vid en marknadsrättslig prövning av villkorens innebörd (se MD 1997:1 och ”Motionsloppen” NJA 2025 s. 864 p. 22).

Med utgångspunkt i dessa bedömningar övergår Patent- och marknadsöverdomstolen nu till att pröva om avtalsvillkoren om förseningsavgift ska anses som oskäligen.

Om avtalsvillkoren om förseningsavgift i något avseende är oskäliga

Att avtalsvillkoren innebär att förseningsavgift får tas ut utöver dröjsmålsränta och utan ”motprestation” från bankens sida

Konsumentombudsmannen har gjort gällande att kombinationen av sanktioner (dröjsmålsränta och förseningsavgift) strider mot god sed och medför en betydande obalans i parternas rättigheter till nackdel för konsumenten. Enligt Konsumentombudsmannen utgör förseningsavgiften därmed en oskäligt tung ekonomisk börda för konsumenten som inte vägs upp av andra villkor i avtalet. Konsumentombudsmannen har i detta sammanhang framhållit bland annat att förseningsavgiften, enligt villkoren, får påföras utan att Svea Bank har vidtagit någon åtgärd och att förseningsavgiften tas ut med ett fast belopp oavsett förseningens längd och storleken på det förfallna beloppet.

Svea Bank har invänt att det, för avtal som ingåtts före den 1 mars 2025, inte funnits något hinder vare sig i nationell rätt eller enligt unionsrätten mot att ta ut både dröjsmålsränta och förseningsavgift.

Det förhållandet att det vid den tidpunkten inte var förbjudet att ta ut både dröjsmålsränta och förseningsavgift hindrar enligt Patent- och marknadsöverdomstolen inte att ett standardavtal med sådana villkor kan anses oskäliga. Vidare saknar det avgörande betydelse om andra näringsidkare, såsom Svea Bank har gjort gällande, haft liknande avtal som banken och om en kombination av dröjsmålsränta och förseningsavgift har varit vanligt förekommande i branschen.

Med utgångspunkt i den modell för prövningen som framgår av Högsta domstolens avgörande i ”Motionsloppen” NJA 2025 s. 864 kan Patent- och marknadsöverdomstolen till en början konstatera att Svea Bank utan de aktuella avtalsvillkoren endast hade haft rätt till dröjsmålsränta vid betalningsförseningar. Detta eftersom det i dispositiv rätt saknas bestämmelser som ger en borgenär rätt att ta ut förseningsavgift. Det innebär dock inte i sig att villkoren är oskäliga. Av betydelse i sammanhanget är nämligen även förseningsavgiftens funktion.

Förseningsavgift är en avgift som konsumenten kan påverka genom eget beteende och som typiskt sett ger gäldenären ett extra incitament att betala i tid, vilket ligger i båda parter intresse (se ”Förseningsavgiften” NJA 2024 s. 86 p. 25). Mot bakgrund av det betydande betalningsåtagande som en kredit av aktuellt slag innebär torde en förseningsavgift om 120 kr per dröjsmål normalt sett inte heller avhålla en konsument från att teckna kreditavtal med sådant villkor. Även om det alltså finns en skillnad mellan villkoren i avtalet och dispositiv rätt, gör domstolen därmed bedömningen att en gentemot konsument lojalt och rättvist handlande näringsidkare rimligen skulle kunna utgå från att konsumenten efter en individuell avtalsförhandling utöver villkor om dröjsmålsränta även skulle godta villkor om förseningsavgift. Det gäller även om förseningsavgiften alltså får tas ut utan att det vidtagits någon åtgärd från bankens sida och oavsett dröjsmålets längd och storleken på det förfallna beloppet. Villkoren kan i det här avseendet därför inte sägas stå i strid med god sed. Villkoren medför i denna del inte heller en betydande obalans mellan avtalsparternas rättigheter och skyldigheter till konsumentens nackdel. Det förhållandet att Svea Bank, i enlighet med avtal som ingåtts före den 1 mars 2025, har rätt att ta ut en förseningsavgift vid betalningsdröjsmål är alltså inte oskäligt mot konsumenten.

Att avtalsvillkoren innebär att låntagaren är hänvisad till Svea Banks hemsida för att få information om förseningsavgiftens storlek

Konsumentombudsmannen har även gjort gällande att villkoren är otydliga eftersom förseningsavgiftens storlek inte anges i villkoren, utan att låntagaren hänvisats till bankens hemsida för information om beloppets storlek. Konsumentombudsmannen har inte påstått och än mindre visat att det skulle vara svårt att hitta uppgiften om avgiftens storlek på Svea Banks hemsida. Utredningen ger därmed inte stöd för slutsatsen att avtalsvillkoren skulle vara oskäliga på grund av att de är otydliga i denna del (jfr NJA 2011 s. 600 p. 8 och 9).

Att avtalsvillkoren innebär att Svea Bank ensidigt kan höja förseningsavgiftens storlek

Vidare har Konsumentombudsmannen gjort gällande att det förhållandet att Svea Bank ensidigt – och utan beloppsbegränsning – kan höja förseningsavgiftens storlek medför en betydande obalans i parternas rättigheter och skyldigheter enligt avtalet till nackdel för konsumenten och att detta förhållande inte vägs upp av andra villkor i avtalet. Utöver detta har Konsumentombudsmannen gjort gällande att villkoren är otydliga.

Patent- och marknadsöverdomstolen gör i denna del följande bedömning.

Det finns inte någon bestämmelse i dispositiv rätt som ger en kreditgivare rätt att ensidigt höja storleken på en förseningsavgift. Utan avtal om höjning hade således en avgift förblivit densamma under hela avtalsförhållandet.

Enligt Patent- och marknadsöverdomstolen skulle en gentemot konsument lojalt och rättvist handlande kreditgivare i många fall kunna utgå från att en låntagare efter en individuell avtalsförhandling skulle godta ett villkor som innebär att kreditgivaren har rätt att i viss mån ensidigt höja storleken på en avgift, t.ex. utifrån konsumentprisindex eller annan indexering, men inte att höjningen skulle kunna ske utan att förutsättningarna tydligt anges. Att Svea Bank enligt villkoren har rätt att, utan någon begränsning, ensidigt höja förseningsavgiften står därför i strid med god sed och medför en betydande obalans till konsumentens nackdel. Denna nackdel vägs inte upp av några andra villkor i avtalet. Avtalsvillkoren i denna del är därmed oskäligen.

Domstolens slutsats i denna del

Som framgår ovan har Patent- och marknadsöverdomstolen funnit att avtalsvillkoren är oskäligen i den del som de tillåter Svea Bank att, utan någon begränsning, ensidigt höja förseningsavgiftens storlek. De ifrågasatta villkoren är i övrigt inte att bedöma som oskäligen mot konsumenten.

Förbud

Konsumentombudsmannen har begärt att Svea Bank ska förbjudas att tillämpa de aktuella villkoren i redan ingångna avtal och att i framtiden sluta avtal med de aktuella avtalsvillkoren.

Svea Bank har invänt att det skulle stå i strid med legalitetsaspekter att förbjuda tillämpningen av villkor i redan ingångna avtal och att det saknas behov av att meddela ett förbud för framtiden eftersom det redan gäller enligt lag sedan den 1 mars 2025.

Enligt 3 § avtalsvillkorslagen får domstolen förbjuda en näringsidkare att i framtiden i liknande fall använda oskäligen avtalsvillkor. Bestämmelsen genomför, såvitt nu är aktuellt, artikel 7.1 i direktiv 93/13/EEG om oskäligen villkor i konsumentavtal (avtalsvillkorsdirektivet). Enligt artikeln ska medlemsstaterna se till att det finns lämpliga och effektiva medel för att förhindra fortsatt användning av oskäligen villkor i avtal som näringsidkare sluter med konsumenter. Av EU-domstolens avgörande i målet *Invitel* framgår att artikel 7.1 i avtalsvillkorsdirektivet inte syftar till att harmonisera de rättsföljder som kan komma i fråga om ett avtalsvillkor bedöms oskäligen (se *Invitel*, C-472/10, EU:C:2012:242, p. 35 och jfr p. 44). Det innebär att det som utgångspunkt är nationell rätt som ska tillämpas vid bedömningen av räckvidden av ett marknadsrättsligt förbud, dvs. om det endast ska träffa avtal som ingås efter det att förbudet meddelats eller om det även har verkan på redan ingångna avtal.

När det gäller den marknadsrättsliga regleringen anges i förarbetena att möjligheterna att komma till rätta med oskäligen avtalsvillkor genom den tvingande civilrättsliga regleringen i 36 § avtalslagen är begränsade och att det, vid sidan av de civilrättsliga bestämmelserna, i stället finns marknadsrättsliga regler som tar sikte på att skydda konsumenterna som kollektiv (se prop. 1994/95:17 s. 21 f.).

I motiven till bestämmelsen i 3 § avtalsvillkorslagen anges att förbudet inte tar sikte på att skydda en konsument som slutit ett avtal vari villkoret ingår, att förbudet är framåt-

syftande och ska skydda konsumenterna som kollektiv mot att näringsidkaren använder det oskäligen avtalsvillkoret igen samt att 36 § avtalslagen i stället får användas när det gäller avtal som redan har slutits (se prop. 1994/95:17 s. 90). Förarbetsuttalandena är svårtolkade men skulle kunna förstås på det sättet att de endast ger uttryck för att ett marknadsrättsligt förbud inte har civilrättslig verkan på ingångna avtal. Uttalandena ger inte något klart besked om en näringsidkare förbjuds att använda villkoren inte bara i nya avtal som sluts efter att förbudet meddelats, utan också i befintliga avtal.

Inte heller doktrinen ger någon tydlig vägledning för hur den frågan ska besvaras (jfr Ulf Bernitz, Standardavtalsrätt, JUNO version 9, s. 176 och 212 f., Ulf Bernitz, Oklarhetsregeln och oskäligen avtalsvillkor: ny rättsutveckling för konsumentavtal, SvJT 2019 s. 679, på s. 687 och 690 f., Alexander Unnersjö, Lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden, 3 §, Karnov (JUNO) (besökt 2026-04-14), och Jan Ramberg och Christina Ramberg, Allmän avtalsrätt, JUNO version 13, s. 237). Frågan synes inte ha ställts på sin spets i den praxis som finns gällande oskäligen avtalsvillkor i avtal som löper över tid (jfr t.ex. MD 2009:35 och MD 2004:22).

Med dessa utgångspunkter gör Patent- och marknadsöverdomstolen följande bedömning.

Syftet med avtalsvillkorsdirektivet är att skydda konsumenten i egenskap av den svagare avtalsparten och återställa jämvikten mellan parterna (se ”Motionsloppen” NJA 2025 s. 864 p. 16). Avtalsvillkorslagens bestämmelser ska tolkas i enlighet med direktivets syfte (jfr p. 29). Att begränsa förbudets verkan till användning av oskäligen villkor i nya avtal riskerar enligt Patent- och marknadsöverdomstolen att undergräva lagens syfte, eftersom förbudet då endast skulle skydda en del av konsumentkollektivet, dvs. de som inte tidigare slutit avtal med näringsidkaren, men inte de som redan står i ett avtalsförhållande med denne (jfr prop. 1994/95:17 s. 22). En sådan ordning kan knappast anses avsedd och skulle motverka den avskräckande effekt det har på näringsidkarna att oskäligen villkor inte kan tillämpas gentemot konsumenter (jfr EU-domstolens dom i målet Banco Español de Crédito, C-618/10, EU:C:2012:349, p. 69).

Mot den bakgrunden bedömer Patent- och marknadsöverdomstolen att det inte föreligger något hinder mot att förordna om ett förbud som träffar tillämpning av villkor i redan ingångna avtal. En sådan tillämpning kan inte heller anses betänkelig från legalitetssynpunkt.

Som framgått ovan är det numera förbjudet att i konsumentkreditavtal som ingåtts efter den 1 mars 2025 ta ut annan ersättning än dröjsmålsränta med anledning av ett betalningsdröjsmål (se 19 a § andra stycket konsumentkreditlagen). Såvitt framkommit har Svea Bank inte ingått något avtal med de aktuella avtalsvillkoren efter lagändringen och Konsumentombudsmannen har inte ens påstått att så skulle ha skett. Mot den bakgrunden är det enligt Patent- och marknadsöverdomstolen från allmän synpunkt endast motiverat att förordna om förbud för avtal ingångna *före* den 1 mars 2025 på det sätt som framgår av domslutet.

Det saknas skäl att göra avsteg från huvudregeln att förbudet ska förenas med vite (se 3 § fjärde stycket avtalsvillkorslagen). I likhet med Patent- och marknadsdomstolen bedömer Patent- och marknadsöverdomstolen att ett vitesbelopp om 2 000 000 kr är väl avvägt.

Rättegångskostnader

Tillämpliga bestämmelser

Enligt 3 kap. 1 § lagen (2016:188) om patent- och marknadsdomstolar ska rättegångsbalkens bestämmelser tillämpas om något annat inte föreskrivs i denna eller någon annan lag.

Av 9 b § i avtalsvillkorslagen följer dels att bestämmelsen i 18 kap. 16 § rättegångsbalken inte ska tillämpas i mål enligt 3 § (första meningen), dels att domstolen i sådana mål får bestämma att vardera parten ska svara för sina rättegångskostnader (andra meningen). När det gäller den andra meningen anges i förarbetena att möjligheten till kvittning är avsedd att användas restriktivt. Ett exempel på när kvittning kan bli aktuell

är om svaranden godtar ett förbuds föreläggande, men Konsumentombudsmannen vill få rättsfrågan besvarad genom en dom (se prop. 2015/16:57 s. 343).

Sammantaget innebär detta att om domstolen inte finner att vardera parten ska stå sin kostnad ska domstolen tillämpa relevanta bestämmelser i 18 kap. 1–15 §§ rättegångsbalken.

Om det finns flera yrkanden i samma mål och vinner parterna ömsom, ska vardera parten enligt 18 kap. 4 § första stycket rättegångsbalken bära sin kostnad eller jämkad ersättning tilläggas en av dem alternativt, om kostnaderna för olika delar av målet kan särskiljas, ska ersättningsskyldigheten bestämmas med hänsyn till de olika delarna. Är vad parten tappat av endast av ringa betydelse, får parten dock erhålla full ersättning för sin kostnad. Det som nu sagts är, enligt bestämmelsen andra stycke, tillämpligt på motsvarande sätt om parts yrkande endast bifalls till en del.

Ersättning för rättegångskostnad ska enligt 8 § i samma kapitel fullt ut motsvara kostnaden för rättegångens förberedande och talans utförande jämte arvode till ombud eller biträde, såvitt kostnaden skäligen varit påkallad för tillvaratagande av partens rätt. Ersättning ska också utgå för partens arbete och tidspillan i anledning av rättegången. Såsom åtgärd för rättegångens förberedande anses förhandling för biläggande av tvistefråga som har omedelbar betydelse för partens talan.

Fördelningen av kostnadsansvaret

Patent- och marknadsöverdomstolens dom innebär att Svea Bank förbjuds att använda avtalsvillkor med ovan angiven innebörd. Banken har inte medgett någon del av Konsumentombudsmannens talan. Det föreligger inte heller något annat skäl som medför att rättegångskostnaderna ska kvittas i enlighet med bestämmelsen i 9 b § avtalsvillkorslagen.

Konsumentombudsmannen har som framgått ovan vunnit bifall endast till en mindre del av sin förbudstalan (jfr yrkandet på s. 3 i underinstansens dom med domslutet i

punkten 1 a i denna dom). Parterna har ömsom vunnit och tappat i sådan omfattning att Konsumentombudsmannen i enlighet med 18 kap. 4 § rättegångsbalken ska utge jämkad ersättning till Svea Bank med tre femtedelar av dess rättegångskostnad i den mån den varit skäligen påkallad för tillvaratagande av parts rätt.

Kostnaderna i Patent- och marknadsdomstolen i mål PMT 9984-20

Vid den inledande handläggningen av målet i Patent- och marknadsdomstolen yrkade Svea Bank ersättning för sin rättegångskostnad med 2 702 936 kr. Av den begärda ersättningen avsåg 2 506 000 kr ombudsarvode, inklusive 337 000 kr under handläggningen vid Konsumentverket. Det yrkade beloppet i övrigt avsåg ersättning för eget arbete med 100 000 kr samt utlägg om 56 963 kr, varav 40 000 kr för ett rättsutlåtande och 16 963 kr för vittnesersättning till advokaten F.E.

Konsumentombudsmannen motsatte sig att betala ersättning för ombudens arbete i tillsynsärendet. Vad gäller övriga poster vitsordade Konsumentombudsmannen ett belopp om 807 008 kr för ombudsarvode, 8 000 kr för eget arbete, 2 000 kr för vittnesersättning till F.E. samt yrkat belopp avseende rättsutlåtandet.

Den yrkade ersättningen för ombudsarvode innefattar arbete under en period om knappt fem månader i tiden innan Konsumentombudsmannen gav in ansökan om stämning i målet. De åtgärder som omfattas av Svea Banks yrkande i denna del får anses ha varit av omedelbar betydelse för bankens talan och utgör således ersättningsgilla åtgärder för rättegångens förberedande (jfr prop. 1973:30 s. 86 f.). Den sammanlagda yrkade ersättningen för ombudsarvode får emellertid anses alltför hög. Skäligt ombudsarvode bör bestämmas till 1 700 000 kr.

Den yrkade ersättningen för eget arbete avser arbete som fem anställda hos Svea Bank utfört under förberedelsen av målet. Någon utredning om de verkliga kostnaderna eller med vilken fördelning det redogjorda arbetet utförts har inte presenterats. Enligt domstolen är det beträffande parts eget arbete endast visat att en mindre del bestått i inhämtning av bevisning som är ersättningsgillt. Övriga delar av kostnadsanspråket i

denna del tycks avse sedvanliga kontakter som en part kan förväntas ha med sitt ombud med anledning av en domstolsprocess. Sådana kostnader kan inte anses ersättningsgilla (jfr ”Partens egna arbete” NJA 2023 s. 94 p. 15). Vid en sammantagen bedömning får skälig ersättning i denna del anses uppgå till 25 000 kr.

F.E. hördes som vittne i Patent- och marknadsdomstolen och påkallade där inte något beslut om ersättning för sin inställelse. Ersättning till vittne ska avse nödvändiga kostnader för resa, uppehälle och tidsspillan efter vad rätten bedömer är skäligt (se 36 kap. 24 § andra stycket rättegångsbalken). I avsaknad av specifikation av kostnaden, bestäms skäligt belopp i denna del till 5 000 kr.

Sammantaget ska Konsumentombudsmannen ersätta Svea Bank för dess rättegångskostnad i Patent- och marknadsdomstolens mål nr PMT 9984-20 med 1 062 000 kr, varav 1 020 000 kr avser ombudsarvode, 15 000 kr eget arbete och 27 000 kr utlägg, motsvarande tre femtedelar av skäligen bestämd ersättning avseende ombudsarvode och eget arbete samt vitsordat belopp för utlägg.

Kostnaderna i Patent- och marknadsöverdomstolen i mål PMT 13691-21

Svea Bank yrkade i Patent- och marknadsöverdomstolen ersättning för sin rättegångskostnad med ett belopp om 838 200 kr avseende ombudsarvode.

Konsumentombudsmannen vitsordade ett belopp om 335 280 kr som skäligt i och för sig.

Patent- och marknadsöverdomstolen anser vid en sammantagen bedömning att det yrkade beloppet är skäligt. Konsumentombudsmannen ska därför ersätta Svea Bank för rättegångskostnad i Patent- och marknadsöverdomstolens mål PMT 13691-21 med 502 800 kr, motsvarande tre femtedelar av yrkat belopp.

Kostnaderna i Högsta domstolens mål T 3408-23

Svea Bank yrkade i Högsta domstolen ersättning för sin rättegångskostnad med ett belopp om 1 838 820 kr avseende ombudsarvode. Konsumentombudsmannen vitsordade ett belopp om 634 920 kr för ombudsarvode som skäligt i och för sig.

Den yrkade ersättningen får, även med beaktande av att handläggningen i Högsta domstolen inbegripit processuella frågor, anses alltför hög. Patent- och marknadsöverdomstolen bedömer att skälig ersättning i denna del uppgår till 1 000 000 kr.

Konsumentombudsmannen ska därmed ersätta Svea Bank för rättegångskostnad i Högsta domstolen med 600 000 kr, motsvarande tre femtedelar av skäligen bestämt belopp.

Kostnaderna i Patent- och marknadsdomstolens mål PMT 7592-24

Svea Bank yrkade i Patent- och marknadsdomstolen ersättning för sin rättegångskostnad med ett belopp om 1 459 210 kr avseende ombudsarvode. Konsumentombudsmannen överlämnade till rätten att bedöma skäligheten av yrkat belopp.

Utredningen i målet i Patent- och marknadsdomstolen var av begränsad omfattning och målet hade dessförinnan handlagts i flera instanser. Även med beaktande av att huvuddelen av parternas respektive talan tidigare hänfört sig till den i Högsta domstolen avgjorda förstahandsgrunden, samt att två nya ombud tillkommit för Svea Bank i den förnyade handläggningen i Patent- och marknadsdomstolen, framstår den yrkade ersättningen som alltför hög. Patent- och marknadsöverdomstolen uppskattar skälig ersättning i denna del till 1 000 000 kr.

Konsumentombudsmannen ska därmed ersätta Svea Bank för rättegångskostnad i Patent- och marknadsdomstolens mål PMT 7592-24 med 600 000 kr, motsvarande tre femtedelar av skäligen bestämt belopp.

Svea Banks yrkande om befrielse från skyldigheten att ersätta Konsumentombudsmannens kostnader i tidigare instanser

Svea Bank har yrkat att banken ska befrias från skyldigheten att ersätta Konsumentombudsmannens kostnader i Patent- och marknadsdomstolens mål PMT 9984-20 och Patent- och marknadsöverdomstolens mål PMT 13691-21. Dessa beslut har emellertid redan undanröjts av Patent- och marknadsöverdomstolen i beslut den 25 april 2024 i mål PMT 1948-24 respektive i Högsta domstolen dom den 14 februari 2024 i mål T 3408-23. Det finns således ingenting för domstolen att pröva. Målet ska därför skrivas av i dessa delar.

Av domstolens bedömning angående fördelningen av kostnadsansvaret följer att Svea Bank ska befrias från skyldigheten att ersätta Konsumentombudsmannens rättegångskostnad i Högsta domstolen och Patent- och marknadsdomstolen (se Patent- och marknadsdomstolens domslut i punkten 2 som avser båda instanserna).

Kostnaderna i detta mål

Enligt 18 kap. 14 § rättegångsbalken ska en part, som vill ha ersättning för rättegångskostnad, framställa sitt yrkande innan handläggningen avslutas. Om han inte har framställt sitt yrkande inom den angivna tiden, får han inte därefter föra talan om kostnad som har uppkommit vid samma rätt. När ett mål avgörs efter huvudförhandling avslutas handläggningen genom huvudförhandlingens slutförande.

I nu aktuellt mål har domstolen gett Svea Bank möjlighet att senast på förmiddagen dagen efter huvudförhandlingen, dvs. den 20 mars 2026, inkomma med kostnadsräkning. Svea Bank har inom den angivna tiden inkommit med en kostnadsräkning och där yrkat ersättning med 1 368 000 kr. Den 26 mars 2026 har banken inkommit med en ny kostnadsräkning i vilket kostnadsyrkandet höjts med 433 000 kr till 1 801 000 kr. Något ytterligare anstånd hade dock inte meddelats. Målets handläggning avslutades därmed på förmiddagen den 20 mars 2026. Senare samma dag beslutades dom.

Detta innebär att Svea Banks kostnadsyrkande om ytterligare ersättning med 433 000 kr har framställts för sent (jfr NJA 2002 not. C 57). Det yrkandet ska således avvisas.

Kvar att pröva är Svea Banks yrkande om ersättning med 1 368 000 kr avseende ombudsarvode. Konsumentombudsmannen har överlämnat till rätten att bedöma skäligheten av yrkat belopp.

Utredningen och parternas talan har i huvudsak varit desamma som i Patent- och marknadsdomstolen. De mindre avvikelser som härvid förekommit kan inte anses motivera en så betydande arbetsinsats som banken har begärt ersättning för. Mot denna bakgrund framstår den begärda ersättningen som allt för hög. Ersättningen för ombudsarvode bör skäligen bestämmas till 700 000 kr. Konsumentombudsmannen ska därmed ersätta Svea Bank för dess rättegångskostnad med 420 000 kr, motsvarande tre femtedelar av skäligen bestämt belopp.

Sekretess

Det föreligger alltjämt skäl att förordna om sekretess enligt 36 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) för de uppgifter som förekommer på s. 21 och 22 i aktbilaga 36 som har lagts fram inom stängda dörrar vid huvudförhandlingen i Patent- och marknadsöverdomstolen.

Överklagande

Domen innehåller enligt Patent- och marknadsöverdomstolen frågor där det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att ett överklagande prövas av Högsta domstolen. Domen får därför överklagas. (Se 1 kap. 3 § tredje stycket lagen om patent- och marknadsdomstolar.)

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast 2026-05-21

I avgörandet har deltagit hovrättslagmannen Amina Lundqvist samt hovrättsråden
Ulrika Ihrfelt, Ulrika Persson, referent, (skiljaktig) och Erik Mårild.

Hovrättsrådet Ulrika Persson är skiljaktig när det gäller vissa delar av tolkningen av avtalsvillkoren, bedömningen av om villkoren ska anses oskäligen på grund av det ger banken rätt att ta ut en förseningsavgift utöver dröjsmålsränta och att det kan göras utan att banken vidtagit någon åtgärd med anledning av betalningsdröjsmålet samt i vissa delar av bedömningen när det gäller förbudets utformning.

När det gäller tolkningen av villkoren instämmer jag i majoritetens bedömning att förseningsavgiften inte anges till beloppet i punkten 5 och att det av punkten 6 i avtalet framgår att information om avgifter finns tillgängliga på bankens hemsida. Eftersom det endast är dessa förhållanden, dvs. att konsumenten är hänvisad till hemsidan för att få information om avgiftens storlek, som Konsumentombudsmannen lägger till grund för sitt påstående om att villkoren i denna del är otydliga finns det inget ytterligare som kräver tolkning.

Jag gör en annan tolkning än majoriteten avseende frågan om villkoren är otydliga när det gäller Svea Banks möjligheter att ta ut en eller flera förseningsavgifter per dröjsmål. Konsumentombudsmannen har gjort gällande att villkoret i punkten 5 innebär att Svea Bank kan ta ut flera förseningsavgifter per dröjsmål eller att villkoret i vart fall är otydligt i detta avseende. Enligt min mening innebär villkoret inte att Svea Bank kan ta ut flera förseningsavgifter per dröjsmål. Villkoret kan således inte av detta skäl anses strida mot god sed eller rubba balansen mellan parterna till nackdel för konsumenten. Det saknas därmed möjlighet att meddela ett förbud på denna grund. Däremot instämmer jag i Konsumentombudsmannens påstående att villkoret är otydligt. Detta eftersom det inte uttryckligen framgår att endast en förseningsavgift kan utgå per dröjsmål. Denna otydlighet medför att villkoret i viss mån är oskäligt. Däremot finner jag inte att just denna otydlighet är tillräcklig för att det ska vara motiverat från allmän synpunkt eller att det annars skulle ligga i konsumenternas eller konkurrenternas intresse att meddela ett förbud som tar sikte på denna otydlighet.

Min bedömning av om villkoren ska anses oskäligen på grund av det ger banken rätt att ta ut en förseningsavgift utöver dröjsmålsränta och att det kan göras utan att banken

vidtagit någon åtgärd med anledning av betalningsdröjsmålet skiljer sig från majoritetens i flera avseenden.

Enligt min mening saknar det betydelse om andra näringsidkare haft liknande avtal som Svea Bank och om en kombination av dröjsmålsränta och förseningsavgift har varit vanligt förekommande på marknaden.

Till skillnad från majoriteten kan jag inte se att förseningsavgiftens funktion skulle ha någon betydelse för prövningen av om villkoren är oskäligen. Detta eftersom den handlingsdirigerande funktionen är densamma oavsett om villkoren finns i ett standardavtal eller i ett individuellt förhandlat avtal. Om funktionen trots allt skulle tillmätas betydelse ska beaktas att även dröjsmålsränta har en funktion som påtryckningsmedel för att gäldenären ska betala i tid (se ”Det offentliga biträdets ränteanspråk” NJA 2016 s. 1035 p. 4) och att förseningsavgiften och dröjsmålsräntan alltså har samma funktion.

Enligt min mening har heller inte förseningsavgiftens storlek någon betydelse för prövningen. Den framgår inte av avtalsvillkoren som sådana. Avgiftens storlek beror i stället på hur Svea Bank har valt att tillämpa avtalsvillkoren. Som framgår av Högsta domstolens avgörande i ”Motionsloppen” NJA 2025 s. 864 ska bedömningen avse avtalsvillkoren som sådana, inte tillämpningen av dem (se p. 22). Vidare har Konsumentombudsmannen särskilt framhållit att talan inte handlar om förseningsavgiftens storlek. Prisnivån ska därmed inte beaktas vid bedömningen (jfr även Ulf Bernitz, Standardavtal, 2018 s. 177 samt artikel 4.2 i avtalsvillkorsdirektivet).

Jag kommer först att pröva om det förhållandet att Svea Bank, så som villkoren är utformade, kan ta ut en förseningsavgift utan att banken har vidtagit några åtgärder innebär att villkoret är oskäligt och om det av den anledningen föreligger skäl att meddela ett förbud i enlighet med Konsumentombudsmannens yrkande. Endast om svaret är nekande kommer jag att pröva Konsumentombudsmannens påstående om att kombinationen av dröjsmålsränta och förseningsavgift är oskälig.

Till skillnad från en påminnelseavgift, där det är bankens åtgärd i form av en påminnelse som ligger till grund för avgiften, är det endast ett förhållande på låntagarens sida som initierar en rätt för kreditgivaren att ta ut förseningsavgift. Som villkoren är utformade kan således en förseningsavgift utgå även om låntagaren själv insett att tiden förtutts och skyndsamt sett till att skulden betalats innan Svea Bank hunnit vidta någon åtgärd.

Enligt min mening kan en gentemot konsumenten lojalt och rättvist handlande näringsidkare inte rimligen utgå från att en konsument skulle godta villkor med en så långtgående rätt till förseningsavgift efter en individuell avtalsförhandling. Villkoren strider därmed mot kravet på god sed. Med hänsyn till att dispositiv rätt inte hade medfört en rätt till förseningsavgift ens om näringsidkaren vidtagit åtgärder anser jag att avtalsvillkoren medför en betydande obalans i avtalsparternas rättigheter och skyldigheter till nackdel för konsumenten. Denna nackdel vägs inte upp av några andra villkor i avtalet. Villkoren är därmed oskäligen.

Därmed saknas skäl för mig att ta ställning till om villkoren även skulle vara oskäligen på grund av att en förseningsavgift tas ut utöver dröjsmålsränta.

Det är motiverat från allmän synpunkt att meddela ett förbud mot fortsatt användning av ett avtalsvillkor med nu aktuell innebörd. Även om Patent- och marknadsdomstolens förbud i och för sig får anses uppfylla de krav på tydlighet som ska ställas på ett förbud anser jag att det bör formuleras något annorlunda (se Högsta domstolens beslut den 31 mars 2026 i mål PMT 2800-24 p. 11 sista meningen). Jag ser inte något skäl till att i förbudet hänvisa till någon domsbilaga. Det sammanhang som villkoret har förekommit i, dvs. i ett avtal som inte har förhandlats individuellt, kan tydligare beskrivas med ord. Eftersom det inte är den specifika lydelsen av avtalsvillkoren som förbjuds, utan dess innebörd, finns det heller inte av den anledningen skäl att i förbudet hänvisa till en domsbilaga (jfr p. 9 i nämnda beslut). Även i marknadsrättsliga mål bör utgångspunkten vara att formulera förbud utan hänvisning till en domsbilaga när så är möjligt (jfr p. 10 i beslutet). Enligt min mening kan lokutionen ”på sätt som skett” i Patent- och marknadsdomstolens förbud ersättas med en uppgift om att det handlar om

avtal som inte har förhandlats individuellt. Ett sådan justering kan inte anses stå i strid med förbudet mot reformatio in pejus (jfr p. 11 sista meningen).

Jag är ense med majoriteten när det gäller bedömningen att förbudet även ska avse en fortsatt tillämpning av oskäligen villkor i befintliga avtal. Däremot ser jag inte något skäl att begränsa förbudet för att ny lagstiftning trätt i kraft den 1 mars 2025.

I enlighet med vad som har anförts ovan anser jag att Svea Bank ska förbjudas, vid vite om 2 000 000 kr, att i kreditavtal med konsument som inte förhandlats individuellt använda avtalsvillkor som innebär att en konsument som inte i rätt tid fullgjort betalning av kapital, ränta eller avgifter förpliktas att betala en förseningsavgift, eller avtalsvillkor med väsentligen samma innebörd.

Överröstad i dessa delar är jag ense med majoriteten när det gäller bedömningarna som avser det förhållandet att låntagaren är hänvisad till Svea Banks hemsida för att få information om förseningsavgiftens storlek och det förhållandet att Svea Bank ensidigt kan höja förseningsavgiftens storlek. Jag är även ense med majoriteten när det gäller rättegångskostnader och övriga frågor som behandlas därefter.

STOCKHOLMS TINGSRÄTT
Patent- och marknadsdomstolen
PMD:M

Mål nr PMT 7592-24

Rättelse/komplettering

Dom, 2025-01-29

Rättelse, 2025-02-03

Beslutat av:

rådmannen Ylva Aversten
rådmannen Carl Rosenmüller
tingsfiskalen Embla Åkerlund

På grund av uppenbar felskrivning har datum för avgörande angetts som den 2024-01-29.

Avgörandedatum ska rätteligen vara 2025-01-29.

PARTER

Kärande

Konsumentombudsmannen

Företrädd av processråden B.L., P.M. och C.N.

Svarande

Svea Bank AB, 556158-7634

Ombud: Advokaterna D.W. och M.Z. samt biträdande juristen E.H.

DOMSLUT

1. Patent- och marknadsdomstolen förbjuder Svea Bank AB vid vite om 2 000 000 kr att i kreditavtal med konsument på sätt som skett använda avtalsvillkor med innebörden att den konsument som inte i rätt tid fullgör betalning av kapital, ränta eller avgifter förpliktas att betala förseningsavgift (se punkten 5 i domsbilaga 1), eller att använda avtalsvillkor med väsentligen samma innebörd.

2. Patent- och marknadsdomstolen förpliktigar Svea Bank AB att ersätta Konsumentombudsmannen för rättegångskostnad med 164 740 kr jämte ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen (1975:635) från denna dag till dess betalning sker.

4. Sekretessen enligt 36 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska fortsätta att vara tillämplig på uppgifter som föredragits inom stängda dörrar i aktbilaga 28 och aktbilaga 44 s. 11 och 12.

BAKGRUND

Svea Bank AB (Svea Bank) bedriver verksamhet inom bland annat administration av fakturerings- och reskontraservice, förvärv av fordringar, kreditupplysning, in- och utlåning till privatpersoner och företag samt ägande och förvaltande av värdepapper.

I juni 2020 väckte Konsumentombudsmannen talan mot banken. Konsumentombudsmannens talan gäller den förseningsavgift som Svea Bank debiterar enligt punkten 5 i bolagets allmänna villkor för blacolån av den 5 mars 2020, se domsbilaga 1. Avtalet gäller utlåning till konsumenter. I avtalet anges följande rörande dröjsmålsränta och förseningsavgift.

”5. DRÖJSMÅLSRÄNTA OCH FÖRSENINGSAVGIFT

Om betalning av kapital, ränta eller avgifter inte fullgörs i tid, ska Låntagaren betala en särskild årlig dröjsmålsränta på det förfallna beloppet tills betalning sker. På belopp som inte förfallit fortsätter den vanliga räntan att löpa.

Dröjsmålsräntan beräknas efter den för lånet gällande räntesatsen jämte ett tillägg av fem procentenheter eller, när hela krediten förfallit, en procentenhet. Jämte dröjsmålsränta enligt ovan utgår även förseningsavgift med belopp som Svea vid varje tid allmänt tillämpar.”

Som grund för talan åberopade Konsumentombudsmannen att avtalsvillkoret är oskäligt enligt 3 § lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden (avtalsvillkorlagen) i första hand eftersom det strider mot tvingande bestämmelser i lagen (1981:739) om ersättning för inkassokostnader m.m. (inkassokostnadslagen), och i andra hand eftersom att avtalsvillkoret är oskäligt då det, till nackdel för konsumenten, rubbar balansen mellan parternas skyldigheter enligt avtalet.

I dom den 21 oktober 2021 fann Patent- och marknadsdomstolen att villkoret om förseningsavgift stred mot inkassokostnadslagen och därför var oskäligt. Domstolen biföll således Konsumentombudsmannens talan och bestämde vitesbeloppet till

2 000 000 kr. Patent- och marknadsöverdomstolen fastställde Patent- och marknadsdomstolens domslut.

Målet överklagades till Högsta domstolen som konstaterade att den förseningsavgift som målet avser inte stred mot de tvingande bestämmelserna i inkassokostnadslagen och att villkoret om förseningsavgift således inte på den grunden är oskäligt enligt 3 § avtalsvillkorlagen. Eftersom Konsumentombudsmannens andrahandsgrund inte prövats av underinstanserna undanröjde Högsta domstolen Patent- och marknadsöverdomstolens dom och återförvisade målet till Patent- och marknadsöverdomstolen.

Målet togs upp av Patent- och marknadsöverdomstolen som konstaterade att andrahandsgrunden inte prövats i någon instans och att båda parter önskat att målet skulle återförvisas till Patent- och marknadsdomstolen. Patent- och marknadsöverdomstolen undanröjde därför Patent- och marknadsdomstolens dom och återförvisade målet till domstolen för fortsatt behandling.

YRKANDEN OCH INSTÄLLNING

Konsumentombudsmannen har yrkat att Patent- och marknadsdomstolen vid vite om 2 000 000 kr förbjuder Svea Bank att i kreditavtal med konsument på sätt som skett använda avtalsvillkor med innebörden att den konsument som inte i rätt tid fullgör betalning av kapital, ränta eller avgifter förpliktas att betala en förseningsavgift, eller att använda avtalsvillkor med väsentligen samma innebörd.

Svea Bank har bestritt Konsumentombudsmannens yrkande.

Båda parter har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader.

GRUNDER

Konsumentombudsmannen

Det aktuella villkoret är oskäligt enligt 3 § avtalsvillkorlagen för att det rubbar balansen mellan parternas rättigheter och skyldigheter enligt avtalet, till nackdel för konsumenten.

Ett förbud mot villkoret är påkallat ur allmän synpunkt och ligger i konsumenternas intresse.

Förbudet ska förenas med vite eftersom det inte av särskilda skäl är obehövt.

Svea Bank

Förseningsavgiften rubbar inte balansen mellan parternas rättigheter och skyldigheter enligt de avtal som förseningsavgiften tillämpas i förhållande till på ett sådant sätt att avgiften är oskälig enligt 3 § avtalsvillkorlagen.

Varken förseningsavgiften eller dröjsmålsräntan avviker från dispositiv rätt på ett sådant sätt att förseningsavgiften är att betrakta som oskälig.

Förseningsavgiften är tillåten enligt 18 § konsumentkreditlagen (2010:1846) och kan därför inte anses vara oskälig.

Förseningsavgiften vägs upp av andra i avtalet förekommande villkor, nämligen lägre ränta, varför det är antagligt att en konsument vid en individuell förhandling hade godtagit förseningsavgiften.

Det är inte motiverat från allmän synpunkt eller annars i konsumenternas intresse att förbjuda förseningsavgiften.

UTVECKLING AV TALAN

Konsumentombudsmannen

Det aktuella villkoret rubbar balansen mellan parternas rättigheter och skyldigheter enligt avtalet till nackdel för konsumenter. Villkoret är otydligt utformat och avviker från dispositiv rätt. Som utgångspunkt råder avtalsfrihet. Det utgör dock inte något hinder mot att vid en tillämpning av avtalsvillkorslagen bedöma att ett avtalsvillkor om förseningsavgift är oskäligt.

Enligt Svea Banks avtalsvillkor är en konsument som hamnat i dröjsmål med betalning skyldig att utge ersättning för påminnelseavgift, förseningsavgift samt dröjsmålsränta. Svea Bank beräknar dröjsmålsräntan efter den för lånet gällande räntesatsen jämte ett tillägg av fem procentenheter, eller när hela krediten har förfallit, en procentenhet. Den tillämpade räntesatsen om fem procent är högre än, och innebär en avvikelse från, dispositiv rätt till nackdel för konsumenten. Konsumenten blir även dubbelt belastad genom att banken erhåller både dröjsmålsränta samt en förseningsavgift.

Vidare är avtalsvillkoret otydligt. Enligt avtalsvillkorets lydelse kan det tillämpas på ett sådant sätt att Svea Bank har möjlighet att ta ut flera förseningsavgifter per dröjsmål samt ensidigt höja det belopp med vilket förseningsavgiften utgår. Därtill framgår inte beloppet för förseningsavgiften av avtalsvillkoren, och förseningsavgiften tas ut som ett fast belopp oavsett dröjsmålets längd eller storlek på det förfallna beloppet. Enligt avtalsvillkoren har Svea Bank möjlighet att påföra förseningsavgiften oavsett om banken orsakats någon kostnad för lånet som sådant, och förseningsavgiften förutsätter inte någon motprestation från Svea Bank.

Det ifrågasätts om 18 § konsumentkreditlagen är tillämplig på förseningsavgiften eftersom kostnaderna som förseningsavgiften ska täcka inte är kostnader för krediten. Om förseningsavgiften anses svara mot bankens kostnader för krediten begränsar 18 § konsumentkreditlagen inte den summa som Svea Bank enligt avtalsvillkoret har rätt att

ta ut förseningsavgift med eftersom avtalsvillkoret inte föreskriver för vilka kostnader banken kan ta ut förseningsavgiften.

Villkoret medför, sett i ljuset av en samlad bedömning av de sanktioner som drabbar konsumenten då denne inte uppfyller sitt betalningsåtagande, en betydande obalans i parternas rättigheter och skyldigheter enligt avtalet till nackdel för konsumenten. Förseningsavgiften drabbar särskilt konsumenter som av någon anledning haft ekonomiska svårigheter att fullgöra betalning och typiskt sett i vart fall har en tillfällig betalningsförmåga.

Förseningsavgiften innebär därmed en oskäligt tung ekonomisk börda för konsumenten som inte vägs upp av andra villkor i avtalet. Även om det vid bedömningen får beaktas att förseningsavgiften kan ha en preventiv funktion, tillgodoses denna preventiva funktion genom dröjsmålsräntan och påminnelseavgift. Det saknas vidare stöd för att räntorna skulle öka för hela konsumentkollektivet om förseningsavgiften skulle förbjudas. Bankerna konkurrerar med räntor, och flertalet aktörer på marknaden tillämpar inte sådana avtalsvillkor med förseningsavgift som Svea Bank. Därtill tillämpar Svea Bank även individuell räntesättning vilket fortsatt kan användas för att täcka kostnader.

Under dessa förhållanden kan det inte antas att en konsument vid en individuell förhandling hade godtagit villkoret. Villkoret avseende förseningsavgift är därmed att anse som oskäligt.

Det aktuella avtalsvillkoret har inte förhandlats fram individuellt, utan har karaktären av ett standardvillkor. Det är ur allmän synpunkt påkallat att fortsatt användning av uttag av förseningsavgift förbjuds. Ett sådant förbud ligger även i konsumenternas intresse eftersom de skulle skyddas från överdrivna kostnadsanspråk samt vid ingående av kreditavtal bättre kunna överblicka kostnaderna för en kredit. Ett förbud ska förenas med vite.

Svea Bank

Förseningsavgifter är vanligt förekommande i branschen och har varit det under lång tid. Att ha villkor om dröjsmålsersättning är inte oskäligt i sig. Det råder avtalsfrihet och saknas dispositiv rätt att jämföra förseningsavgiften med. Lagstiftaren har inte heller reglerat avgifter i konsumentkreditavtal till följd av konsumenters dröjsmål annat än vid högkostnadskrediter. Den aktuella förseningsavgiften uppgår till 120 kr och har uppgått till samma belopp sedan tidigt 2000-tal. Information om avgiften finns på Svea Banks hemsida.

Villkor om dröjsmålsersättning är inte oskäligen i sig, utan det krävs en proportionalitetsbedömning. Dröjsmålsräntan som Svea Bank kan ta ut enligt avtalsvillkoren avviker inte från räntelagen på ett sådant sätt att den medför att förseningsavgiften är att betrakta som oskälig. Enligt avtalsvillkoret är räntepålägget för dröjsmålsränta fem procentenheter, vilket är mindre än skillnaden mellan avkastningsränta och dröjsmålsränta enligt räntelagen.

Skyldigheten att betala förseningsavgift etableras när låneavtalet ingås och debiteras om konsumenten hamnar i dröjsmål med betalning av kapital, ränta eller avgift. Det är således fråga om en påföljd vid kontraktsbrott som faller ut när gäldenären inte fullgör sin förpliktelse att betala i tid. Avgiften kan alltså undvikas genom konsumentens eget agerande. Genom villkorets utformning framgår också att skyldigheten att betala förseningsavgift endast utgår en gång per dröjsmål.

Syftet med förseningsavgiften är handlingsdirigerande och ska avskräcka från avtalsbrott. Förseningsavgiften syftar även till att kompensera Svea Bank för de kostnader som uppkommer i samband med betalningsdröjsmål. För att hantera dröjsmål måste Svea Bank vidta aktiva åtgärder för att antingen driva in betalning, eller vidta inkassoåtgärder.

Om förseningsavgifter förbjuds kommer Svea Bank och andra kreditgivare behöva söka kostnadstäckning på annat håll, vilket för konsumentkreditkollektivet skulle innebära att den nominella räntan för kunder med blancolån kan komma att höjas. Det är även möjligt att kreditgivare i stället väljer att upphöra med de aktiva åtgärderna vilket kan leda till fler ärenden som går till inkasso, Kronofogdemyndigheten och domstol.

Vid en individuell avtalsförhandling hade konsumenten framför högre ränta valt en förseningsavgift. Såsom villkoren är utformade påförs kunden en förseningsavgift endast om kunden inte betalar i enlighet med avtalet. Kunden kan därmed, genom att själv betala i tid, undvika avgiften. Det är således inte antagligt att kunden i valet mellan högre ränta och förseningsavgift skulle välja högre ränta.

UTREDNINGEN

Konsumentombudsmannen och Svea Bank har som skriftlig bevisning åberopat avtalsvillkoren, domsbilaga 1 och skärmdump från Svea Banks hemsida. Konsumentombudsmannen har vidare åberopat Svea Banks årsredovisning avseende räkenskapsåren 2019 och 2023. Svea Bank har som skriftlig bevisning åberopat sammanställning över kreditföretag som tillämpar förseningsavgifter, konsumenternas oberoende vägledning om bank och försäkring, Energigas Sveriges villkor avseende avgifter samt kostnadssammanställning.

På Konsumentombudsmannens och Svea Banks begäran har partsförhör med L.Å., styrelseledamot tillika verkställande direktör och koncernchef i Svea Bank spelats upp. Vidare har på Konsumentombudsmannens begäran vittnesförhör med H.K., som ingår i Svea Banks ledningsgrupp och är chef för privatlån, spara och skuldfinans spelats upp. På Svea Banks begäran har vittnesförhören med advokaten F.E., ordförande i branschorganisationen Svensk Inkasso samt advokaten L.Z., verkställande direktör i Finansbolagens Förening spelats upp.

DOMSKÄL

Inledning

Målet rör det avtalsvillkor som anges under punkten 5 i domsbilaga 1 och som Svea Bank använder i bankens allmänna villkor för blacolån till konsumenter.

Frågan i målet är om avtalsvillkoret är oskäligt enligt 3 § första stycket avtalsvillkorslagen på den grunden att det, till nackdel för konsumenten, rubbar balansen mellan parternas rättigheter och skyldigheter enligt avtalet.

Rättsliga utgångspunkter

En näringsidkare, som erbjuder tjänster till konsumenter och andra som handlar på näringsidkarens vägnar, får förbjudas att i framtiden i liknande fall använda ett visst avtalsvillkor eller väsentligen samma villkor om det med hänsyn till pris och övriga omständigheter är oskäligt mot konsumenten och om förbudet är motiverat från allmän synpunkt eller annars ligger i konsumenternas intresse. Ett förbud ska förenas med vite om det inte av särskilda skäl är obehövligt. (Se 1 och 3 §§ avtalsvillkorslagen.)

Avtalsvillkorslagens förarbeten urskiljar tre huvudgrupper av avtalsvillkor som kan anses oskäligen. Den första är avtalsvillkor som strider mot tvingande konsument-skyddande lagstiftning. Sådana villkor brukar anses vara oskäligen i sig. Den andra gruppen utgörs av villkor som avviker från dispositiva regler. Ett sådant villkor är dock inte oskäligt vid varje avvikelse från dispositiv rätt. Avvikelsen måste leda till att villkoret kan anses oskäligt utifrån att en genomsnittligt sett rimlig balans mellan parterna inte är för handen. I detta fall måste en totalbedömning av villkoret göras. En tredje grupp av avtalsvillkor som kan vara oskäligen är sådana som getts en vilseledande eller oklar utformning. (Se prop. 1994/95:17 s. 64 f.)

Bedömningen av om ett villkor är oskäligt ska inriktas på om villkoret typiskt sett får anses otillbörligt mot konsumenten om det med avvikelse från dispositiva rättsregler

ger näringsidkaren en förmån eller berövar konsumenten en rättighet enligt avtalet, att en genomsnittligt sett rimlig balans mellan parterna inte är för handen. Frågan om ett avtalsvillkor är oskäligt ska avgöras på grundval av en samlad bedömning av parternas rättigheter och skyldigheter. (Se prop. 1994/95:17 s. 65 och 89 f.)

Bestämmelserna i avtalsvillkorlagen genomför artikel 7.1 i rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om oskäliga villkor i konsumentavtal som föreskriver att medlemsstaterna ska se till att det i konsumenternas och konkurrenternas intresse finns lämpliga och effektiva medel för att hindra fortsatt användning av oskäliga villkor i avtal mellan näringsidkare och konsumenter. Artikel 7.1 i direktivet anger dock inte närmare vad som avses med ett oskäligt avtalsvillkor, utan detta behandlas i direktivets artikel 3 (se även prop. 1994/95:17 s. 62 f).

Av artikel 3 i direktivet följer bland annat att ett avtalsvillkor som inte varit föremål för individuell förhandling, dvs. ett villkor som har utarbetats i förväg och vars innehåll konsumenten därför inte har haft möjlighet att påverka, ska anses vara oskäligt om det i strid med kravet på god sed medför en betydande obalans i parternas rättigheter och skyldigheter enligt avtalet till nackdel för konsumenten.

Mot bakgrund av att bestämmelsen i avtalsvillkorlagen genomför direktivet om oskäliga villkor i konsumentavtal ska lagens tillämpning ske i ljuset av direktivet och EU-domstolens praxis.

EU-domstolen har uttalat att ”god sed” och ”betydande obalans mellan avtalsparternas rättigheter och skyldigheter enligt avtalet till nackdel för konsumenten” i direktivets artikel 3.1 endast på ett abstrakt sätt anger vad som gör ett avtalsvillkor oskäligt när det inte har varit föremål för individuell förhandling (se EU-domstolens dom den 14 mars 2013 i mål C-415/11, Aziz, EU:C:2013:164, punkten 67).

Vad gäller frågan huruvida kravet på ”god sed” har iakttagits har EU-domstolen uttalat att den nationella domstolen vid bedömningen ska pröva huruvida en gentemot konsumenten lojalt och rättvist handlande näringsidkare rimligen kunde utgå från att konsumenten skulle godta ett sådant avtalsvillkor efter en individuell avtalsförhandling. Vid bedömningen av begreppet god sed ska särskild hänsyn tas bland annat till parternas inbördes styrkeförhållande i förhandlingshänseende. (Se Aziz, punkten 69, EU-domstolens dom den 26 januari 2017 i mål C-421/14, Banco Primus SA, EU:C:2017:60 punkten 60 och EU-domstolens dom den 13 oktober 2022 i mål C-405/21, Nova Kreditna Banka Maribor, EU:C:2022:793, punkterna 23 och 24 och där angiven rättspraxis.)

EU-domstolen har vidare slagit fast att det vid bedömningen av huruvida ett villkor medför en ”betydande obalans” i avtalsparternas rättigheter och skyldigheter enligt avtalet bland annat ska tas hänsyn till de bestämmelser i nationell rätt som skulle ha tillämpats, om parterna inte hade överenskommit något på denna punkt. Genom en sådan jämförelse kan den nationella domstolen bedöma om, och i så fall i vilken grad, avtalet ger konsumenten en sämre rättslig ställning än vad som följer av gällande nationell rätt. Prövningen kan inte begränsas till en ekonomisk bedömning av kvantitativ art som grundar sig på en jämförelse mellan, å ena sidan, det sammanlagda beloppet för den transaktion som avtalet avser och, å andra sidan, de kostnader som konsumenten åläggs genom avtalsvillkoret. (Se Aziz, punkten 68, och Nova Kreditna Banka Maribor, punkterna 21 och 22 och där angiven rättspraxis.)

Enligt EU-domstolen ankommer det på den nationella domstolen att, mot bakgrund av samtliga omständigheter i det aktuella fallet, först bedöma om kravet på god sed har åsidosatts och därefter om det föreligger en betydande obalans till nackdel för konsumenten. Det krävs alltså att den nationella domstolen gör en bedömning av båda faktorerna mot bakgrund av de kriterier som är specifika för dem för att därefter fastställa om det aktuella avtalsvillkoret är oskäligt. Bedömningen av dessa omständigheter på grundval av dessa kriterier utesluter inte att det finns ett samband dem emellan. (Se Nova Kreditna Banka Maribor, punkterna 26 och 27 och där angiven rättspraxis.)

Det framgår vidare av artikel 4.1 i direktivet att frågan om ett visst avtalsvillkor är oskäligt ska bedömas med beaktande av vilken typ av varor och tjänster som avtalet avser och med hänsyn tagen, vid tiden för avtalets ingående, till alla omständigheter i samband med att avtalet ingicks samt till alla övriga villkor i avtalet eller något annat avtal som det är beroende av. Bestämmelsen medför att det är flertalet kriterier som ska beaktas vid bedömningen av om ett avtalsvillkor är oskäligt, vilket EU-domstolen också har understrukt i praxis. Bedömningen av om ett avtalsvillkor i sig är oskäligt ska göras med avseende på samtliga omständigheter som vid tidpunkten då avtalet ingicks kunde vara kända för näringsidkaren och som var ägnade att påverka det senare genomförandet av avtalet (se EU-domstolens dom den 8 december 2022 i mål C-600/21, Caisse régionale de Crédit mutuel de Loire-Atlantique och du Centre Ouest, EU:C:2022:970, punkten 34 med däri gjorda hänvisningar). Även om man vid en sådan bedömning således kan beakta genomförandet av avtalet får bedömningen inte påverkas av händelser som inträffat efter avtalets ingående och som ligger utanför parternas kontroll (se EU-domstolens dom den 27 januari 2021 i de förenade målen C-229/19 och C-289/19, Dexia Nederland, EU:C:2021:68, punkten 54).

Slutligen ska avtalsvillkor bedömas efter sin lydelse och innebörd. Att de kan ha tillämpats på ett sätt som avviker från dessa saknar betydelse för prövningen av skäligheten (MD 1997:1). När ett avtalsvilkors skälighet ska prövas med tillämpning av marknadsrättsliga regler handlar det med nödvändighet om en allmän bedömning där enskilda förhållanden kommer i bakgrunden (se ”Mobilförsäkringen” NJA 2020 s. 1025).

Det aktuella avtalsvillkoret

Det aktuella avtalsvillkoret om förseningsavgift är en del av Svea Banks allmänna villkor för blancolån som banken ingår med konsumenter. Avtalsvillkoret har inte förhandlats individuellt för enskilda fall och är inte anpassat till varje enskilt låneavtal,

utan har i stället karaktären av ett standardvillkor. Patent- och marknadsdomstolen finner därför att det är påkallat från allmän synpunkt att pröva det påtalade villkoret.

Prövningen av avtalsvillkoret ska, som framgått ovan, göras av villkoret som sådant och inte hur det tillämpas i specifika fall och bedömningen av om ett avtalsvillkor orsakar en betydande obalans mellan avtalsparternas rättigheter och skyldigheter enligt avtalet ska ske med beaktande av de bestämmelser i nationell rätt som skulle ha tillämpats, om parterna inte hade överenskommit något på denna punkt.

Enligt det aktuella avtalsvillkoret ska gäldenären, om betalning av kapital, ränta eller avgifter inte fullgjorts i tid jämte dröjsmålsränta betala en förseningsavgift med ett belopp som Svea Bank vid varje tid allmänt tillämpar.

En kredittagare är, enligt 18 § konsumentkreditlagen, skyldig att, utöver eller i stället för ränta, betala särskild ersättning för krediten (avgift) endast om det har avtalats och om sådan ersättning avser kostnader som kreditgivaren har för krediten. Enligt förarbetena till bestämmelsen är dess syfte att begränsa kreditgivares möjligheter att ersätta ränta med avgifter, eftersom avgifter ansågs göra det svårt för konsumenter att bedöma den verkliga kostnaden för en kredit och att jämföra krediter, samt att avgifter många gånger kunde tendera att fördyra krediterna för konsumenterna (se prop. 1991/92:83 s. 53 f.). Konsumentkreditlagens förarbeten anger vidare att avgifter såsom till exempel övertrasseringsavgifter och påminnelseavgifter vanligtvis inte är direkt anknutna till kreditgivarens egna kostnader utan att dessa avgifter snarare syftar till att styra konsumenternas beteende och skulle fungera mindre effektivt om det krävdes att de var direkt anknutna till kreditgivarens egna kostnader (se prop. 1991/92:83 s. 55 och 118 f.).

Bevisbördan för att de avgifter som tas ut för krediten motsvaras av kostnader för densamma ankommer på kreditgivaren, dvs. i detta fall Svea Bank. (Se MD 2008:3, MD 2009:13 och MD 2009:34.)

Skyldigheten att betala den i målet aktuella avgiften uppkommer redan i samband med att avtalet ingås och är enligt ordalydelsen i villkoret inte direkt kopplad till, eller beroende av, att Svea Bank egentligen vidtar några åtgärder eller har några kostnader i det särskilda fallet (jfr ”Förseningsavgiften” NJA 2024 s. 86, punkten 25).

Av förhören med L.Å. och H.K. har bland annat framkommit att om en kund inte har betalat i tid blir kunden kontaktad av Svea Bank för att få en chans att betala innan kravet går till inkasso. Syftet med förseningsavgiften är att dels få kunderna att betala i tid och undvika att de hamnar hos Kronofogdemyndigheten med de ökade kostnader detta medför för kunden, dels bekosta de åtgärder som vidtas i anledning av att kunden inte betalar i tid. Förbjuds möjligheten att ta ut en förseningsavgift menar Svea Bank att det kan leda till fler inkassoärenden hos Kronofogdemyndigheten och till att Svea Bank tvingas höja räntan på lånen.

Enligt Patent- och marknadsdomstolen innebär dock avtalsvillkorets lydelse att förseningsavgiften kan åläggas konsumenten oavsett om Svea Bank vidtar de åtgärder som vittnena berättat om. Det aktuella avtalsvillkoret är utformat på ett sådant sätt att konsumenten åläggs en betalningsskyldighet utan att någon prestation behöver vidtas från Svea Bank eller att någon kostnad med anledning av dröjsmålet egentligen har uppkommit för banken. Mot bakgrund av att avtalsvillkoret inte är utformat så att det förutsätter att Svea Bank ska ha orsakats någon kostnad för krediten som förseningsavgiften ska täcka omfattas den aktuella avgiften enligt domstolen inte av 18 § konsumentkreditlagen.

Uttag av förseningsavgifter som kreditgivare tar ut vid försenade betalningar är inte särskilt reglerat annat än vad gäller högkostnadskrediter (jfr prop. 2017/18:72 s. 22 och SOU 2016:68 s. 264). Detta tydliggörs även genom att lagstiftaren har föreslagit ett förbud mot uttag av annan ersättning än dröjsmålsränta även för andra krediter än högkostnadskrediter som omfattas av räntetaket (se prop. 2024/25:17 s. 19).

Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 mars 2025.

Det finns således i dagsläget inga tvingande regler att pröva det aktuella avtalsvillkoret mot. Avtalsvillkoret får i stället prövas utifrån allmänna civilrättsliga principer. Som utgångspunkt råder då avtalsfrihet, och en central avtalsrättslig princip är att avtal ska hållas. I detta sammanhang kan även påpekas att det utifrån utredningen, som Svea Bank påpekat, förefaller vara förhållandevis vanligt att kreditgivare tillämpar förseningsavgifter. Utredningen visar dock inte hur avtalsvillkoren för dessa förseningsavgifter är utformade.

Frågan är således om en gentemot konsumenten lojalt och rättvist handlande näringsidkare rimligen kunnat utgå från att konsumenten skulle godta ett sådant avtalsvillkor som det nu aktuella efter en individuell avtalsförhandling.

Enligt avtalsvillkoret påförs gäldenären en förseningsavgift om betalning av kapital, ränta eller avgifter inte sker i rätt tid. Således inträder betalningsskyldigheten vid försenad betalning. Den aktuella förseningsavgiften fungerar i detta sammanhang därmed som en påföljd vid avtalsbrott, dvs. när konsumenten inte har betalat och därmed frångått principen att avtal ska hållas. Förseningsavgiften ger därigenom typiskt sätt gäldenären ett extra incitament att betala i tid och har således en viss handlingsdirigerande funktion (jfr ”Förseningsavgiften” NJA 2024 s. 86, punkten 25).

Av det aktuella avtalsvillkoret framgår dock inte med vilket belopp förseningsavgiften utgår, utan Svea Bank kan enligt avtalsvillkorets lydelse skönmässigt och ensidigt bestämma avgiftens storlek. Det är inte heller, enligt domstolens mening, tydligt hur många avgifter som kan tas ut. Förseningsavgift är förvisso i det aktuella avtalsvillkoret skrivet i singular, men i efterföljande punkt i avtalsvillkoren anges förseningsavgifter i plural. Till detta tillkommer att Svea Bank genom villkoret erhåller både dröjsmålsränta och förseningsavgift, vilket innebär att banken dubbelkompenseras för konsumentens avtalsbrott, eftersom banken för samma avtalsbrott erhåller två typer av betalningar.

Om parterna inte hade kommit överens om avtalsvillkoret hade någon förseningsavgift inte utgått, utan Svea Bank skulle endast kunnat erhålla dröjsmålsränta enligt räntelagen. Avtalsvillkoret ger således konsumenten en något sämre rättslig ställning än vad som följer av gällande nationell rätt. Till detta kommer även, som påpekats ovan, att förarbetena till konsumentkreditlagen lyfter fram att konsumenter när det gäller avgifter många gånger har svårt att bedöma den verkliga kostnaden för en kredit eftersom det förmodas att de flesta konsumenter är mindre observanta på avgifterna (se prop. 1991/92:83 s. 53).

Ett förbud mot denna typ av avtalsvillkor skulle enligt domstolen inte heller nödvändigtvis behöva medföra en högre ränta för hela konsumentkollektivet för att banken ska kunna kostnadstäckta de åtgärder banken beskrivit att den vidtar. För att täcka kostnader som uppkommer för banken med anledning av konsumentens avtalsbrott kan banken fortsättningsvis tillämpa individuell räntesättning.

Mot denna bakgrund skulle en lojalt och rättvist handlande näringsidkare i detta fall inte rimligen kunna utgå från att konsumenten efter en individuell avtalsförhandling skulle godtagit ett avtalsvillkor om förseningsavgift formulerat på det sätt som det i målet aktuella villkoret. Detta medför, enligt Patent- och marknadsdomstolen, att det vid en samlad bedömning av ovanstående omständigheter i strid med kravet på god sed föreligger en sådan obalans mellan parternas rättigheter och skyldigheter enligt avtalet till nackdel för konsumenten som enligt domstolen inte vägs upp av andra avtalsvillkor. Det påtalade avtalsvillkoret är därmed oskäligt enligt 3 § avtalsvillkorlagen, och då det är fråga om villkor med karaktären av standardvillkor är det motiverat från allmän synpunkt att meddela förbud om fortsatt användning. Bedömningen betyder inte att avtalsvillkor om förseningsavgift är oskäliga i konsumentkreditförhållanden per se utan en bedömning ska göras i varje enskilt fall.

Vitesförbud

För att ett förbud ska få avsedd effekt bör det inte ges en så snäv utformning att förbudet kan kringgå genom en obetydlig justering, men inte heller en vidare utformning än att det klart framgår vilka slags avtalsvillkor förbudet avser (jfr ”Marknadsföringsvitet” NJA 2018 s. 883). Förbudet ska utformas på det sätt som framgår av domslutet, och dess innehåll får tolkas med hjälp av domskälen (se PMÖD 2021:17 och däri gjorda hänvisningar).

Huvudregeln enligt 3 § fjärde stycket avtalsvillkorslagen är att ett förbud ska förenas med vite, om inte detta av särskilda skäl är obehövligt. Sådana särskilda skäl föreligger inte i detta mål.

Av 3 § lagen (1985:206) om viten följer att ett förelagt vite ska fastställas till ett belopp som med hänsyn till vad som är känt om adressatens ekonomiska förhållanden och till omständigheterna i övrigt kan antas förmå honom att följa det föreläggande som vitet är förenat med. Vitesbeloppets storlek ska bestämmas så att det blir verkningsfullt och inte mer ekonomiskt fördelaktigt att bryta mot förbudet än att upphöra med att använda det oskäliga avtalsvillkoret. (Jfr ”Marknadsföringsvitet” NJA 2018 s. 883 punkten 20.)

Med hänsyn till Svea Banks nettoomsättning ska vitet bestämmas till ett relativt högt belopp. Vid en samlad bedömning finner Patent- och marknadsdomstolen att storleken på vitet ska bestämmas till 2 000 000 kr.

Rättegångskostnader

Enligt 3 kap. 1 § lagen (2016:188) om patent- och marknadsdomstolar är 18 kap. rättegångsbalken tillämpligt beträffande rättegångskostnader i mål om förbud enligt marknadsföringslagen.

Av 18 kap. 15 § tredje stycket rättegångsbalken följer att om ett mål återförvisas ska frågan om kostnaden i den högre rätten prövas i samband med målet efter dess återupptagande. I 9 b § avtalsvillkorslagen anges att 18 kap. 16 § rättegångsbalken inte ska tillämpas. Staten kan således i enlighet med de ordinära rättegångskostnadsreglerna för tvistemål få ersättning även för sin kostnad för utförande av sin talan mot den enskilde.

Konsumentombudsmannen är vinnande part och har därmed rätt till ersättning för sin rättegångskostnad. Svea Bank ska alltså fullt ut svara för Konsumentombudsmannens kostnader. Det inbegriper även kostnaderna i det återförvisade målet (se NJA II 1943 s. 242). Konsumentombudsmannen har vidare i aktuellt mål begärt ersättning med totalt 164 740 kr, varav 88 514 kr avser målet vid Högsta domstolen, 70 426 kr avser arbete och 5 800 kr avser utlägg. Det yrkade beloppet är vitsordat och Konsumentombudsmannen ska tillerkännas begärd rättegångskostnad. Beloppet ska, i enlighet med 18 kap. 8 § andra stycket rättegångsbalken, innefatta ränta oaktat att Konsumentombudsmannen inte yrkat detta (se 18 kap. 14 § första stycket rättegångsbalken).

Sekretess

I målet har Svea Bank anfört att det finns uppgifter som omfattas av sekretess. Patent- och marknadsdomstolen ifrågasätter inte att uppgifterna är sådana som kan omfattas av sekretess. Sekretessen för dessa uppgifter ska bestå i målet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se domsbilaga 2 (PMD-02)

Ett överklagande ställs till Patent- och marknadsöverdomstolen och ska ha kommit in till Patent- och marknadsdomstolen senast den 19 februari 2025. Prövningstillstånd krävs.

Carl Rosenmüller

Ylva Averstén

Embla Åkerlund

Allmänna villkor för Svea Ekonomi AB (publ) – Blancolån 2020-03-05

1. PARTER

Långivare är Svea Ekonomi AB (publ), 556489-2924, 169 81 Solna, nedan kallad Svea. Låntagare är den fysiska person eller de fysiska personerna som tecknat avtal med Svea, och förklarar sig vilja utnyttja de tjänster som Svea tillhandahåller enligt villkoren i denna handling.

2. PRODUKT

Produkten är ett lån som återbetalas genom den annuitet som framgår av skuldebrevet. Vid annuitet betalar Låntagaren samma belopp varje månad. Till en början är amorteringsdelen lägre och räntebeloppet högre, omfördelning sker under lånets återbetalningstid. Vid förändring av räntesatsen har Svea rätt att efter eget val antingen ändra storleken av senare annuiteter så att lånetiden blir oförändrad och lånet slutbetalas vid avtalad tidpunkt eller förlänga lånetiden. Se punkt 3 om amorteringsfrihet.

3. AMORTERINGSFRIHET

För det fall Låntagaren beviljas amorteringsfria månader har Svea rätt att efter eget val antingen ändra storleken av senare annuiteter så att lånetiden blir oförändrad och lånet slutbetalas vid avtalad tidpunkt eller förlänga lånetiden.

4. RÄNTA

Räntan är rörlig och beräknas efter den räntesats och enligt de grunder som vid var tid tillämpas av Svea för respektive låneform. Uppgift om aktuell räntesats framgår av vid var tid gällande prislista på www.svea.com. Låntagaren ska betala ränta till Svea efter en årlig räntesats som beräknas på vid varje tid utestående skuld från och med utbetalningsdagen. Ränta beräknas efter faktisk antal dagar, baserat på ett år med 365 dagar. Att räntan är rörlig innebär att räntesatsen kan ändras då det motiveras av kreditpolitiska beslut, förändringar på råntemarknaden, ändrade uppläggningskostnader för Svea eller andra kostnadsförändringar som Svea inte skäligen kunde förutse när lånet lämnades. Svea är skyldig att tillämpa ovanstående villkor även till Låntagarens förmån. Svea informerar alltid låntagaren i förväg, då räntesatsen ändras. Sådan information lämnas skriftligen, i anslutning till avisering av betalning, eller i särskild försändelse per post eller e-post. Information finns även på www.svea.com. Vid ränteändringar beräknar Svea räntan efter den nya räntesatsen från och med den dag ränteändringen träder i kraft. Förfallodag för ränta och amortering är den 27:e i varje månad. Med effektiv ränta avses lånekostnaden (ränta, avgifter och andra kostnader som Låntagaren ska betala med anledning av lånet) angiven som en årlig ränta beräknad på lånebeloppet, med hänsyn tagen till delbetalningar som ska ske under lånetiden.

5. DRÖJSMAŁSRÄNTA OCH FÖRSENINGSAVGIFT

Om betalning av kapital, ränta eller avgifter inte fullgörs i tid, ska Låntagaren betala en särskild årlig dröjsmålsränta på det förfallna beloppet tills betalning sker. På belopp som inte förfallit fortsätter den vanliga räntan att löpa. Dröjsmålsräntan beräknas efter den för lånet gällande räntesatsen jämte ett tillägg av fem procentenheter eller, när hela krediten förfallit, en procentenhet. Jämte dröjsmålsränta enligt ovan utgår även förseningsavgift med belopp som Svea vid varje tid allmänt tillämpar.

6. AVGIFTER

Låntagaren är skyldig att utöver ränta betala särskild avgift till Svea som ersättning för de kostnader Svea har för lånet. De särskilda avgifterna låntagaren ska betala till Svea anges på skuldebrevet. De särskilda avgifterna får ändras av Svea i den mån Sveas kostnader för de åtgärderna som de särskilda avgifterna avser att täcka har ökat. Om avgift ändras till nackdel för Låntagaren lämnas underrättelse genom särskilt meddelande till Låntagaren eller genom annonsering i dagspressen. Information finns även på www.svea.com. Låntagaren ska även vara skyldig att till Svea betala andra avgifter än sådana som förorsakats av Sveas kostnader för lånet som sådant. Sådana avgifter utgår med belopp och enligt de grunder i övrigt som Svea vid varje tid allmänt tillämpar och utgörs exempelvis av påminnelse- och förseningsavgifter. Information om dessa avgifter framgår av vid varje tid gällande prislista på www.svea.com. Låntagaren ska även ersätta Sveas kostnader och arbete för att bevaka och driva in Sveas fordran från Låntagaren eller annan för lånet betalningsskyldig.

7. SOLIDARISK BETALNINGSSKYLDIGHET

Om det finns två låntagare, eller fler som tillsammans beviljats lånet, är låntagarna solidariskt betalningsskyldiga för vid varje tillfälle aktuell skuld jämte upplupen ränta och avgift.

8. AVRÄKNINGSORDNING

Vid betalning har Svea rätt att avräkna samtliga på lånet till betalning förfallna avgifter, kostnader och räntor innan avräkning sker på kapitalskulden. Svea har även rätt att bestämma avräkningsordningen mellan avgifter, kostnader och räntor.

9. SVEAS RÄTT ATT SÄGA UPP LÅNET I FÖRTID

Svea har rätt att säga upp lämnat lån i förtid om någon av följande omständigheter föreligger;

- Låntagaren är sedan mer än en månad i dröjsmål med betalning av ett belopp som överstiger tio procent av lånefordran.
- Låntagaren är sedan mer än en månad i dröjsmål med betalning av ett belopp som överstiger fem procent av lånefordran och dröjsmålet avser två eller flera poster som har förfallit vid olika tidpunkter.
- Låntagaren är på annat sätt i väsentligt dröjsmål med betalningen.
- Om säkerhet som ställts för lånet avsevärt försämrats eller bortfallit.
- Det står klart att Låntagaren genom att avvika, skaffa undan egendom eller förfara på annat sätt undandrar sig att betala sin skuld.

Vill Svea få betalt i förtid enligt någon av punkterna 1 - 3 gäller en uppsägningstid av minst fyra veckor räknat från den tidpunkt då Svea sänder ett meddelande om uppsägning i rekommenderat brev till Låntagaren eller uppsägning utan sådan åtgärd kommer Låntagaren tillhanda. Har Svea krävt betalning i förtid enligt någon av punkterna 1 - 3, är Låntagaren ändå inte skyldig att betala i förtid, om han före utgången av uppsägningstiden betalar det kapitalbelopp, den ränta och dröjsmålsränta samt de avgifter och kostnader som förfallit. Detsamma gäller om Låntagaren vid uppsägning enligt punkterna 4 - 5 genast efter uppsägningen eller inom medgiven uppsägningstid ställer godtagbar säkerhet för lånefordran. Sådan säkerhet ska skriftligen godkännas av Svea såsom godtagbar innan Låntagaren anses ha uppfyllt kraven för säkerställande enligt denna bestämmelse. Har Låntagaren tidigare med stöd av bestämmelserna i andra stycket befriats från

skyldigheten att betala skulden i förtid, gäller inte bestämmelserna i det stycket.

10. LÅNETS LÖPTID

Lånet förfaller i sin helhet till betalning vid utgången av den löptid som anges i skuldebrevet, se dock punkt 2 och 3.

11. FÖRTIDSLÖSLEN

Låntagaren har rätt att helt eller delvis lösa lånet i förtid utan särskild avgift.

12. ÖVERLÅTELSE AV LÅNEAVTAL

Svea har rätt att överlåta eller pantsätta sin fordran till annan.

13. MEDDELANDE

Om Låntagaren är ansluten till Sveas internettjänst eller annan elektronisk kommunikationstjänst kan Svea komma att tillhandahålla information till Låntagaren därigenom. Information och meddelanden skickas annars per post till den adress som är registrerad hos Svea eller som i annat fall är känd för Svea.

I fråga om information angående ränteändringar gäller vad som föreskrivs i punkt 4.

Årsbesked skickas ut per den 31 december. Inga aviseringar skickas till Låntagaren.

Om Låntagaren begär aviseringar skickas dessa ut mot en extra kostnad. Låntagaren kan löpande logga in på "Mina sidor" på www.svea.com och se aktuell aviseringssuppligt. Information som lämnas via Sveas internettjänst eller annan elektronisk kommunikationstjänst anses ha nått Låntagaren så snart den gjorts tillgänglig. Rekommenderat brev om lånet, som Svea sänder till Låntagaren ska anses ha nått adressaten senast på sjunde dagen efter avskändandet. Låntagaren ska underrätta Svea om ändring av adress, e-postadress eller telefonnummer.

14. ANSVAR FÖR OBEHÖRIGA TRANSAKTIONER

För att Låntagaren ska kunna administrera sitt lån hos Svea krävs uppkoppling mot internet och att inloggning sker med BankID eller annan autentiseringskod. Låntagaren ska visa normal aktsamhet och skydda sin tekniska utrustning mot obehörigt användande. Svea gör inga kontroller av att det är rätt person som använt säkerhetslöseningen och tar heller inte ansvar för obehörig person utför transaktionerna på Låntagarens konto. Svea har rätt att skjuta upp utförandet av uppdrag eller instruktion som lämnats avseende Låntagarens konto om det, enligt Sveas bedömning, finns anledning att utföra särskilda åtgärder för att identifiera Låntagaren eller verifiera uppdraget. Låntagare som använder BankID eller annan autentiseringskod för verifiering förbinder sig att:

- välja en kod som är svår för andra att lista ut,
- inte avslöja koden för någon,
- inte anteckna koden på sådant sätt eller förvara noteringen på sådant ställe att dess samband med BankID eller autentiseringskod framgår,
- förvara eventuell anteckning om koden på ett tryggsämnt sätt,
- omedelbart ändra koden eller spärra BankID eller autentiseringskod och underrätta Svea vid misstanke om att någon annan fått kännedom om koden,
- vid misstanke om att någon annan oörtlörligen fått tillgång till koden eller att ett brott begåtts, omedelbart spärra sitt BankID eller autentiseringskod och underrätta Svea.

Låntagaren ansvarar för att samtliga transaktioner som sker genom BankID eller autentiseringskod är behörigen utförda. Har BankID eller autentiseringskod använts obehörigen föreligger, ett betalningsansvar gentemot Svea. Låntagaren ansvarar mot Svea även för skada som drabbar Svea genom brott. Låntagaren ansvarar för obehöriga transaktioner som har genomförts till följd av Låntagarens försummelse vid administration av sitt lån hos Svea, se ovan. Vid sådan ersättningskyldighet ansvarar Låntagaren för beloppet, dock högst 1 200 kronor om Låntagaren inte skyddat sin BankID-kod eller autentiseringskod. Om Låntagaren inte underrättar Svea om obehöriga transaktioner så snart det kan ske efter att ha fått kännedom om det inträffade ansvarar Låntagaren alltid för hela beloppet. Om Låntagaren genom grov oaktsamhet har brutit mot sina skyldigheter, ska Låntagaren ansvara för hela beloppet. Låntagarens ersättningskyldighet är dock begränsat till 12 000 kronor utom i de fall då Låntagaren har handlat särskilt klandervärt. Låntagaren kan även bli ansvarig för hela beloppet om denne inte underrättar Svea utan nödigt dröjsmål efter att ha fått vetskap om den obehöriga transaktionen.

15. BEHANDLING AV PERSONUPPGIFTER

Behandling av personuppgifter omfattas av bestämmelserna i EU:s Dataskyddsförordning 2016/679. Svea behandlar personuppgifter om Låntagaren, inklusive uppgifter om vem denne är, kontaktoppgifter samt ekonomiska situation och betalningshistorik. Uppgifterna inhämtas främst från Låntagaren. Personuppgifterna behandlas för att fullgöra ett avtal där Låntagaren och Svea är parter. Svea avser att behandla Låntagarens personuppgifter i syfte att administrera och fullgöra avtalsförhållandet, fullgöra föreskriven skyldighet att lämna uppgifter till myndigheter eller sådana skyldigheter som kan följa av lagar och förordningar. Uppgifterna kan även komma att användas för marknads- och kundanalys, riskhantering och produktutveckling. Svea kan komma att överföra till, eller dela Låntagarens information med, utvalda tredje parter. Svea vidtar alla rimliga legala, tekniska och organisatoriska åtgärder för att säkerställa att Låntagarens data hanteras säkert och med en adekvat skyddsnivå vid överföring till eller delning med sådana utvalda tredje parter. Exempel på sådana tredje parter kan vara andra bolag inom Sveaconcernen, kreditupplysningsföretag och myndigheter. Låntagaren har rätt att få information om de personuppgifter om denne som behandlas av Svea. Låntagaren har rätt att begära rättelse, radering, begränsad behandling eller riktiga annan användning mot behandling av personuppgifterna. Sådan begäran ska prövas och Svea kan vara av uppfattningen att personuppgiftsbehandlingen ska fortgå utan rättelse, radering eller begränsning. Låntagaren har rätt att överklaga behandlingen till Datainspektionen som är tillsynsmyndighet för personuppgiftsbehandling. Personuppgifter lagras under den tid kundrelationen pågår samt den tid det är nödvändigt för att uppfylla svensk lag. Data gällas då kontraktstiden löpt ut och enbart de uppgifter som krävs för att uppfylla lagen och förordningar, såsom exempelvis bokföringsregler och åtgärder mot penningtvätt, behålls. Sveas kundregister och andra uppgifter Svea har om Låntagaren skyddas av banksekretess enligt Lag om finansieringsverksamhet. Personal hos Svea som har tillgång till personuppgifter har lagstadgad och avtalad tystnadsplikt. Svea är personuppgiftsansvarig. Låntagaren kan kontakta Svea via post 169 81 Solna,

telefon 08 - 735 90 00 eller info@sveadirekt.se. Dataskyddsombud nås på privacy@svea.com

16. BEGRÄNSNING AV SVEAS ANSVAR

Svea är inte ansvarig för skada som beror på svenskt eller utländskt lagbud, svensk eller utländsk myndighetsåtgärd, krigshändelse, strejk, blockad, bojkott, lockout eller annan liknande omständighet. Förbehållet i fråga om strejk, blockad, bojkott och lockout gäller oavsett om Svea själv vidtar eller är föremål för sådan konfliktåtgärd. Skada som uppkommit i andra fall ska inte ersättas av Svea om Svea vidtar nödvärnande åtgärder. Svea svarar inte i något fall för indirekta skador. Föreligger hinder för Svea att verkställa betalning eller att vidta annan åtgärd på grund av omständighet som anges ovan får åtgärden skjutas upp tills dess hindret har upphört. Är Svea till följd av omständigheter som anges första stycket förhindrad att ta emot betalning, har Svea för den tid under vilken hindret föreligger rätt till avtalad ränta utan tillägg av dröjsmålsränta.

17. UPPLYSNINGSLÄMNANDE I ENLIGHET MED

KREDITUPPLYSNINGSLAGEN (1973:1173)

Uppgifter om lånet, betalningsförmåeller eller kreditmissbruk kan av Svea komma att lämnas till kreditupplysningsföretag som står under Datainspektionens tillsyn, i enlighet med kreditupplysningslagen. Uppgifter som lämnas till kreditupplysningsföretag kommer att föras in i kreditupplysningsföretags register. Uppgifterna görs därvid tillgängliga för bl a banker och kreditmarknadsbolag under Finansinspektionens tillsyn.

18. RÄTT TILL INFORMATION

Konsumentkreditlagen (2010:1846) anger att den konsument som köper finansiella tjänster har rätt till viss information om den finansiella tjänsten (lånet) innan avtal tecknas. Även Distans- och Hemförsäljningslagen (2005:59) stipulerar att konsumenten har rätt till viss information i förväg. Distansköpp innebär att låntagaren köpt den finansiella tjänsten via Internet, e-post eller vanlig post utan att fysiskt träffa den som säljer tjänsten. Marknadsföringen har utformats i enlighet med Marknadsföringslagen (2008:486). All kommunikation sker på svenska. Låneerbjudandet gäller en månad. Låntagaren uppmärksammas på att lånet kan innebära en påfrestning på den privata ekonomin.

19. ÅNGERRÄTT ENLIGT KONSUMENTKREDITLAGEN (2010:1846) OCH DISTANS- OCH HEMFÖRSÄLJNINGSLAGEN (2005:59)

För låneavtalet gäller Konsumentkreditlagen (2010:1846) och om låneavtalet ingåtts genom ett distansavtal gäller i tillämpliga delar Distans- och Hemförsäljningslagen (2005:59). Enligt Konsumentkreditlagen §§ 21 - 25 har Låntagaren ångerrätt enligt angivna regler härom. Även Distans- och Hemförsäljningslagen ger Låntagaren ångerrätt. Ångerrätten är 14 dagar och räknas från den dag låneavtalet ingicks eller från den dag då Låntagaren får del av avtalsvillkor och övrig information. Ångerrätten utnyttjas genom att Låntagaren lämnar eller sänder ett meddelande med post till Svea Ekonomi AB, 169 81 Solna, mail till info@sveadirekt.se eller telefon 08-735 29 40. Låntagaren ska snarast och senast inom 30 dagar återbetala utnyttjat lån samt betala upplupna räntor enligt den räntesats som anges i låneavtalet. Därtill ska eventuella avgifter som Låntagaren erlagt återbetalas med undantag av utgifter som Svea erlagt till det allmänna. Detta gäller även om det finns flera låntagare och endast en av dem utövar ångerrätten. Om Låntagaren utnyttjar sin ångerrätt beträffande avtalet så upphör låneavtalet att gälla och Låntagaren är inte heller bunden vid ett anknyttande avtal om tjänst som tecknats med anledning av låneavtalet t.ex. låneskydds försäkring.

20. TILLSYNSMYNDIGHET

Tillsynsmyndighet för Sveas verksamhet är Finansinspektionen med besöksadress Brunnsgatan 3 i Stockholm och postadress Box 7821, 103 97 Stockholm. Telefonnumret är 08-787 80 00 och mejladressen är finansinspektionen@fi.se

21. KLAGOMÅLSHANTERING

Klagomål avseende lånet bör i första hand framföras till den person eller enhet inom Svea som tillhandahållit lånet info@sveadirekt.se. För det fall man inte är nöjd med det beslut som meddelats i anledning av klagomålet finns möjlighet att vända sig till Klagomålsansvarig på Svea (klagomalsansvarig@svea.com).

22. TVISTLÖSNING UTANFÖR DOMSTOL

Vid tvist med Svea har Låntagaren möjlighet att vända sig till Allmänna Reklamationsnämnden (ARN), Box 174, 101 23 Stockholm. Mejladressen är arn@arn.se. ARN är en nämnd för alternativ tvistlösning. En anmälan till ARN ska vara skriftlig och för att nämnden ska pröva ärendet finns bl a vissa värde- och tidsgränser. För mer information se www.arn.se. Låntagaren kan även vända sig till Konsumenternas Bank- & Finansbyrå, Box 24215, 104 51 Stockholm och Konsumentverket, Box 48, 651 02 Karlstad.

23. ÄNDRING AV VILLKOR

Svea förbehåller sig rätten att ändra dessa allmänna lånevillkor utan att lånet sägs upp. Meddelande om ändrade villkor lämnas till Låntagaren. Om villkorsändringen är av väsentlig betydelse, underrättas dessa senast 14 dagar innan de ändrade villkoren träder i kraft.

24. MEDGIVANDE TILL BETALNING VIA AUTOGIRO

Låntagaren, eller annan, kan i separat handling eller via elektroniskt medgivande, från sin bank, lämna sitt medgivande att överföring ska ske till Svea via autogiro. Ett sådant medgivande innebär för den som lämnar medgivandet att tillse att medel finns tillgängligt på lån varifrån överföring ska ske senast bankdagen före överenskommen förfallodag. Villkor för uttaget regleras enligt lämförande banks regler. BankGiroCentralen AB (BGC) har i uppdrag att sköta autogirorutiner för lämförande banks räkning. Låntagaren medger därför att uppgifter ur lämförande banks register om lämnar och adress får samöras med BGC:s uppgifter till ett register. Medgivandet gäller tillsvidare. Medgivandet upphör fem vardagar efter det att den som lämnat medgivandet skriftligen återkallat det hos Svea eller lämförande bank.

25. TILLÄMPLIG LAG OCH DOMSTOL

På detta skuldebrev ska svensk rätt vara tillämplig. Om talan väcks av Svea ska tvisten avgöras av svensk domstol. Svea har dock rätt att väcka talan i annat land om Låntagaren har hemvist där eller har tillgångar i det landet.

Hur man överklagar

Dom i tvistemål, Patent- och marknadsdomstolen

PMD-02

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Överklaga efter att motparten överklagat

Om ena parten har överklagat i rätt tid, har den andra parten också rätt att överklaga även om tiden har gått ut. Det kallas att anslutningsöverklaga.

En part kan anslutningsöverklaga inom en extra vecka från det att överklagandet har gått ut. Ett anslutningsöverklagande måste alltså komma in inom 4 veckor från domens datum.

Ett anslutningsöverklagande upphör att gälla om det första överklagandet dras tillbaka eller av något annat skäl inte går vidare.

Så här gör du

1. Skriv Patent- och marknadsdomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Patent- och marknadsöverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövnings-tillstånd längre ner).

3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.

Det är inte säkert att du kan lägga fram nya bevis. Vill du göra det ska du förklara varför du inte lagt fram bevisen tidigare.

Vill du ha nya förhör med någon som redan förhörts eller en ny syn (till exempel besök på en plats), ska du berätta det och förklara varför.

Tala också om ifall du vill att motparten ska komma personligen vid en huvudförhandling.

4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer.
Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till Patent- och marknadsdomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Patent- och marknadsdomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar domstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Patent- och marknadsöverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Patent- och marknadsöverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Patent- och marknadsöverdomstolen

När överklagandet kommer in till Patent- och marknadsöverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Patent- och marknadsöverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att Patent- och marknadsdomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om Patent- och marknadsdomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rätts-tillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med Patent- och marknadsdomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.

Hur man överklagar Patent- och marknadsöverdomstolens avgörande

Den som vill överklaga Patent- och marknadsöverdomstolens avgörande ska göra det genom att skriva till Högsta domstolen. Överklagandet ska dock skickas eller lämnas till Patent- och marknadsöverdomstolen.

Senaste tid för att överklaga

Överklagandet ska ha kommit in till Patent- och marknadsöverdomstolen senast den dag som anges i slutet av Patent- och marknadsöverdomstolens avgörande.

Beslut om häktning, restriktioner enligt 24 kap. 5 a § rättegångsbalken eller rese-förbud får överklagas utan tidsbegränsning.

Om överklagandet har kommit in i rätt tid, skickar Patent- och marknadsöverdomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Högsta domstolen.

Prövningstillstånd i Högsta domstolen

Det krävs prövningstillstånd för att Högsta domstolen ska pröva ett överklagande. Högsta domstolen får meddela prövnings-tillstånd endast om

1. det är av vikt för ledning av rätts-tillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen eller om
2. det finns synnerliga skäl till sådan prövning, så som att det finns grund för resning, att domvilla förekommit eller att målets utgång i hovrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Överklagandets innehåll

Överklagandet ska innehålla uppgifter om

1. klagandens namn, adress, e-postadress och telefonnummer,
2. det avgörande som överklagas (domstolens namn och avdelning samt dag för avgörandet och målnummer),
3. den ändring i avgörandet som klaganden begär,
4. de skäl som klaganden vill ange för att avgörandet ska ändras,
5. de skäl som klaganden vill ange för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
6. de bevis som klaganden åberopar och vad som ska bevisas med varje bevis.

Förenklad delgivning

Om målet överklagas kan Högsta domstolen använda förenklad delgivning vid utskick av handlingar i målet, under förutsättning att mottagaren där eller i någon tidigare instans har fått information om sådan delgivning.

Mer information

För information om rättegången i Högsta domstolen, se www.hogstodomstolen.se